

magyar grafika

Főszerkesztő: Faludi Viktória
Lapterv: Maczó Péter
Korrektor: Endzsel Ernőné

Szerkesztőbizottság
Eiler Emil, Maczó Péter, dr. Novotny Erzsébet,
Péterfi Sándor, Szentendrei Zoltán,
Szikszay Olivér, Tóth József

Kiadó
Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület
1135 Budapest, Tahí út 53-59.
Telefon: 06 1 783 0347
E-mail: faludi@mgonline.hu
Honlap: www.mgonline.hu
facebook.com/MagyarGrafika
Felelős kiadó: Fábián Endre elnök

Nyomdai előkészítés: Aldus Grafikai Stúdió

Képfeldolgozás: Colorcom Media

Nyomdai kivitelezés: Progresszív Nyomda Kft.
Felelős vezető: Kovács I. Zoltán
Formalakk: Maczák György
Borító: Maczó Péter
Borító fólia: CNI

Terjeszti a Papír- és Nyomdaipari
Műszaki Egyesület
Előfizethető a titkárságon
Egyes szám ára a titkárságon: 1000 Ft+áfa,
postázva: 1200 Ft+áfa
Előfizetés egész évre: 7200 Ft+áfa
Megjelenik évente hatszor

Külföldön terjeszti
a Batthyány Kultur-Press Kft.
H-1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
Telefon: +36 1 201 8891
E-mail: batthyany@kultur-press.hu

Hirdetésfelvétel a Papír- és Nyomdaipari
Műszaki Egyesület titkárságán vagy
a Magyar Grafika szerkesztőségében
Index: 25537
HU ISSN 0479-480X

Borítókarton: Metsä Board
Belív: Luxo Satin 115 g/m²

tartalom

<i>Faludi Viktória</i>	Kedves Olvasónk!	3
<i>Faludi Viktória</i>	Lean a nyomdaiparban: Sz. Variáns Kft.	4
<i>Major Lajos</i>	AMI – Atelier Musée de l'Imprimerie – „élő” nyomdaipari múzeum	8
<i>Bardóczy Ákos Kolos,</i> <i>Tóth Edina Gabriella</i>	Önkritikus vállalatok	14
<i>Faludi Viktória</i>	Megnyílt a Konica Minolta Digitális Innovációs Központja!	18
	70 éves a PNYME!	20
<i>Faludi Viktória</i>	Keskeny Nyomda	22
	Nappali tagozatos mérnökképzés Békéscsabán	25
	Marzek Kner Packaging Kft.	26
<i>Erdős Tamás</i>	Gyomai Kner Nyomda Zrt. A Békés megyei értéktárba került a Knerek szellemi öröksége	28
		31
<i>Aggod István</i>	Dürer Nyomda Kft., Gyula	32
<i>Fazekas Attila</i>	Box Print – FSD Packaging Kft.	34
<i>Kovács I. Zoltán,</i> <i>Tyirják Pál,</i> <i>Tyirják Katalin</i>	Progresszív Nyomda Kft.	36
<i>Maczák György</i>	Maczák „Művek”	38
<i>Balog Miklós</i>	Royal Nyomda Kft.	40
<i>Beregszászi László</i>	Délkelet-Press Szolgáltató Kft.	42
<i>Knyihár János</i>	Kolorprint Nyomdaipari és Kereskedelmi Kft.	44
<i>Rigler Attila</i>	Reproform Bt.	46
<i>Bánfi Szilvia</i>	Kner Imre szakkönyvtára	48
<i>V. Ecsedy Judit</i>	Könyvnyomatás Békés megyében Fekvő formátum: a különleges formátum? Könyvismertető	50
		64
		65
<i>Gécs Béla</i>	Hadi táborig nyomdák nyomtatvány- kiállítása Békéscsabán	66
<i>Maczó Péter</i>	Kozma Lajos üdvözlöte	70
<i>Maczó Péter</i>	Csak felnőtteknek	74

marzek
etiketten+packaging

PROGRESSZÍV NYOMDA

Kedves Olvasónk!

Visszatekintve a 2018-as esztendőre, a legnagyobb újdonságot a digitálisan nyomtatott, személyre szóló mellékletmutációinkkal hoztuk a stábunk és az olvasók számára. Nyomtatásban összesen 630 oldalon tucatnyi nyomat- és papírminta-melléklettel szolgáltuk a nyomdaipar résztvevőit idén. Honlapunkon több mint száz online hírrrel, 40 képgalériával, tucatnyi youtube-videóval segítettük a szakmai tájékozódást. Digitalizáltuk Malatyinszky József a PNYME 50 éves jubileumára húsz éve megjelent 220 oldalas könyvét, és megkezdjük a Magyar Grafika húsz évnél régebbi számainak digitalizálását.

Decemberi számunk idén a békéscsabai Andor-napi ünnepségre jelent meg. A Tevan Andor nevét viselő tanműhely is magába foglaló Békéscsabai Szakképzési Centrum Szent-Györgyi Albert Szakközépiskolája a nyomdaipari szakemberképzés országos centrumává kíván fejlődni, amit a közel kétmilliárdos fejlesztés megvalósításával minden bizonnyal el is érnek.

Idén is meghirdettük a grafikus kommunikációt tanuló diákok számára a papír karácsonyfadísz tervező versenyünket, és a győztes tervet stancolt mellékletként minden olvasónk kézhez kapja szaklapunkkal. Aki kíváncsi rá, máris odalapozhat a 68–69. oldal közé kötött díszhez. Olvasónkra bízunk, hogy felteszi-e a karácsonyfájára vagy megőrzi a kiadvány részeként. Idén a székesfehérvári Tóparti Gimnázium és Művészeti Szakgimnázium diákja, Kispál Petra terve lett a győztes alkotás. Ezúton is köszönjük minden pályázatunkon részt vevő szaktanár áldozatos munkáját és együttműködését!

Békés megyéből tíz céget mutatunk be e számunkban, ami az aktualitások mellett szakmatörténeti vonatkozásban is sok Békés megyei értéket hoz olvasóink közelébe. A múlt csakúgy, mint egy család életében, a nyomdaipar számára is meghatározó alapismerteket ad. Ezzel kapcsolatban álljon itt egy örök érvényű idézet Kner Imre Kozma Lajoshoz írt leveléből:

„Nekünk mégiscsak elsősorban a jövő a fontos, a tradíció nem öncél előttünk. ... Mi a folytonosságot akarjuk. Azt akarjuk, hogy a múltban megszerzett erők ne vesszenek el, hanem szárnyat adjanak a mának, és segítsenek meghódítani a jövőt; de főként azt, hogy ne kelljen a mának újra és újra megállnia olyan feladatok előtt, amelyeket már a múlt megoldott.”

Tisztelettel:

Faludi Viktória
főszerkesztő

Lean a nyomdaiparban: Sz. Variáns Kft.

Faludi Viktória

Az éppen huszonöt éves jubileumát ünneplő debreceni Sz. Variáns Kft. 1994 óta nyomdai termékek és papíralapú csomagolóanyagok gyártásával foglalkozik. Az 1998. januárban alakult Sz. Variáns Bt. családi vállalkozás jogutódjaként 1994-től Sz. Variáns Kft. néven vált ismertté. A csomagolóanyag-gyártók legnagyobb hazai versenyén több alkalommal is elhozta a pálmát, a Hungaropack nagydíjat. Szakál János tulajdonost az éppen bevezetés alatt álló Lean folyamatfejlesztési rendszerrel kapcsolatos tapasztalatairól kérdeztük.

A 68 főt foglalkoztató, dinamikusan fejlődő vállalkozás forgalma megközelíti a milliárdos nagyságrendet. Tevékenységét a következő fő termékcsoportok előállítására bonthatjuk: ipari csomagoló eszközök, papíralapú marketingtermékek, luxuscsoomagoló eszközök, kézi készítésű papírtáska. Jobbára magas minőségű és nagy

hozzáadott értékű termékeket gyártanak. Referenciái között megtalálható: T-Mobile, Stühmer csokoládé gyártó, Gerbeaud csokoládé gyártó, Tokaj Kereskedőház, Richter Gedeon Zrt.

HITVALLÁS

Számunkra minden csomagolás új kihívást jelent. Célunk az, hogy ne pusztán csomagolóanyagokat, hanem komplex csomagolási megoldásokat kínáljunk megrendelőinknek. Ezzel számos terhet vállalva át tőlük. A hagyományos nyomdai alaptévékenységen túl mind a berendezések, mind az alkalmazott technológiák tekintetében a legmagasabb minőségre specializálódtunk. Sikereinket elsősorban kreatív, önállóan tevékenykedő, mindig egyedi ötletek megvalósítására törekvő formatervezőinknek, összes munkatársunk hosszú évek gyakorlatán alapuló, magas szintű szakmai tudásának és tudatos minőségi politikáknak köszönhetjük. A tervezéstől a kivitelezésen át a konfekcionálásig

„A Lean (kiejtése: [lín], eredeti jelentése: ‘karcsú’) egy vállaltszervezési, vállalatirányítási rendszer, amelynek célja, hogy a vállalat minél gazdaságosabban állítsa elő a termékeit, szolgáltatásait. A Lean vállalat a tevékenységeit elsősorban az alapján alakítja ki, hogy a vevő számára mi az érték. Ami a vevő számára nem teremt értéket, amiért a vevő nem fizet, azt a Lean veszteségnek (pazarlásnak) tekinti, és a munkafolyamatok hatékonyságát ezeknek a veszteségeknek a megelőzésével, megszüntetésével vagy minimálisra csökkentésével növeli. A vevő a Lean esetében nem csak a vállalat vásárlóit, megrendelőit jelenti (ők a külső vevők), hanem a vállalaton belül egy olyan másik osztály, részleg munkatársait is (ők a belső vevők), akik az egy másik osztály vagy részleg által előállított termékekkel, szolgáltatásokkal tovább foglalkoznak, mielőtt azok a külső vevőkhöz érnek. A veszteségek állandó keresése, elemzése és eltávolítása a Lean vállalat egyik legfontosabb tevékenysége. Veszteségnek számít mindazon tevékenység, amely közvetlenül nem állít elő a vevő számára értéket. Ezen tevékenységeket tovább kell osztályozni szükségtelen, megszüntetendő és az értékteremtést támogató, meg nem szüntethető kategóriákba. A felállított veszteségfajták a túltermelés, felesleges készletek, várakozás, felesleges mozgás, selejt, felesleges tevékenység, nem ergonomikus munkavégzés. A később megállapított veszteségtípusok közé tartozik még a rossz kommunikáció, a kihasználatlan emberi tudás.”

(Forrás: Wikipédia)

a teljes csomagolástechnikai folyamatot magas színvonalon, professzionális módon vagyunk képesek előkészíteni, irányítani, ellenőrizni, megvalósítani.

KÜLDETÉS

Törekvésünk minden esetben arra irányul, hogy az általunk készített csomagolás a leghatékonyabban mutassa be az árut és annak üzenetét, tájékoztassa a vásárlót, hogy mit várhat el az adott terméktől. A funkció, az alapanyag és a rendhagyó forma helyes kiválasztása esetén igyekszünk elérni azt a tényt, hogy évek múltán is legfőképp a csomagolásra emlékezzenek partnereink.

Mikor fogalmazódott meg az igény arra, hogy a normál termelésirányító rendszert kibővítsétek egy Lean folyamatfejlesztési rendszerrel?

A Lean szemléletet évekkel ezelőtt ismertem meg. Az elmúlt két évben egyre inkább kerestem a cég növekedésből eredeztethető problémáira a megoldást. Ekkor tudatosult bennem, hogy ez lehet a jövőt meghatározó út.

Miben elengedhetetlen a Microsoft NAVISION és hogyan tudjátok összehangolni a két rendszer működését?

A két rendszer nem feltétele a másinak.

A Lean szemlélet inkább új irányokat idézett elő a NAVISION cégünkre szabásához. Programjainkat kellett átírni vagy újrafeljeszteni a Lean szemlélet szerint.

Mikor kezdtetek a Lean bevezetésébe és hány főt érint a képzés?

A képzés ez év tavaszán kezdődött, ami vállalati szinten 42 főt érintett. Maga a képzés hat hónapig tart, kéthetes gyakorisággal történt, egy közel 70 órás tanrend keretében.

Mi sarkallt arra, hogy a Lean bevezetése mellett döntsetek?

Mint azt említettem, egy átfogó változásra volt szükségünk. Ugyanis az elmúlt években a növekedés már gátló tényező volt cégünknel. A növekedés nem hogy örömet és sikereket hozott volna a részünkre, inkább egy nagy terhet, kimerültséget és fásultságot jelentett a cég szinte minden dolgozójára nézve. Eredményességünk nem volt arányos a növekedésünk nagyságával. Azt is észre kellett vennem, hogy a cég nagysága mára már meghaladta a képességeinket. Szinte minden területen változásra volt szükség.

Milyen előnyökkel jár és milyen kihívásokat hozott az Sz. Variáns életébe?

Az előny az, hogy rákényszerítettük magunkat a problémáink feltárására. A Lean folyamatfejlesztés segítségével a továbblépéseinkhez új irányokat határoztunk meg. A kezdetekkor bármihez

nyúltunk, vizsgáltunk, mértünk, ott hihetetlen mennyiségű veszteséget tártunk fel. A Lean folyamat 7 fő veszteséges pontot határoz meg. Ennek fajtái a következők: 1. Túltermelés, 2. Szállítás, 3. Selejt, 4. Mozgás, 5. Felesleges folyamat, 6. Készlet, 7. Várakozás. Mondanom sem kell, hogy ezen veszteségpontok mind-mind megtalálhatóak szinte minden vállalatnál, úgy a miénknel is. Ha ezeken a pontokon csak részben tudjuk csökkenteni a veszteségeinket, úgy a hatékonyságunkban már nagyot léptünk előre.

Volt-e szükség a dolgozók meggyőzésére és mikor érkezett el az a pillanat, amikor már biztos voltál benne, hogy mindenkinek egyformán fontos az ügy?

Válaszom határozottan *igen*. Az újtól való idegenkedés, a változástól való félelem alapviselkedésünkbe tartozik. Az „eddig így csináltuk” alapvetéstől nagyon nehéz elszakadni. Ezt úgy

oldottam meg, hogy én, mint első számú vezető minden tréningen részt vettem, illetve volt olyan tematika, amit kétszer is végighallgattam. Ez kellő erővel hatott a kollégáim mindegyikére, látták, hogy a vezetés elkötelezett, és nem csak egy tulajdonosi hóbort, hogy a Lean szemléletet elsajátítsuk.

Milyen sikerélmények és harcok kísérték a bevezetést?

Az első sikerélmények már az elején, az 5S bevezetése után érződtek. (Mi az 5S? 1. szortírozás, 2. Szisztematikus rend, 3. Szép tisztaság, 4. Standardizálás, 5. Szellemi önfegyelem.) Amikor a kollégák ezen elveket mentén rákényszerültek arra, hogy tudatos rendet tegyenek maguk körül, és legyen minden átlátható, elérhető. Ez, mondanom sem kell, elég meggyőző változást eredményezett. A Kanban kártya bevezetése is ugyanilyen átütő erejű változást hozott. (Kanban kártya a napi szükséges készlet folytatóságát biztosítja.) De beszélhetek még az értékáramlás fontosságáról a vizuális kommunikáción túl, az üzemi raklap kezelésén át a zároló- és engedélyező kártyákig. A tűzoltások helyett a gyökérokkezeléstől a problémamegoldó megbeszélésekig. Ezek bevezetése közben számtalan új és új ötlet és mérés született a cég teljes területén. *Volt-e, van-e harc?* Én inkább egy egészes érdekérvényesítésnek gondolom a zajló fo-

lyamatokat. Ami jó, hogy a Lean nem engedi a harcot, mert az embert és annak méltóságát tekintve elsősnek.

Szerinted lesz olyan szakasza a cég életének, amikor elégedetten hátradőlhetsz a fotelben?

Biztosan mondhatom, hogy nem lesz ilyen. Már csak azért sem, mert nem vágyom rá. Én a mindennap elvégzett munkában hiszek. Az unatkozó ember minden esetben kárt okozóvá válik.

Egy nyomda működését irányítva milyen előnyökhöz jutsz a Lean alkalmazásával? Megosztanál velünk pár konkrét példát?

Ez a néhány sor nem elegendő, hogy kifejthessem a véleményem. Ami a legfontosabb, hogy mára elmondhatom, kollégáink mindegyike észrevehetően pártolja a Lean alkalmazását, mert elmondásuk szerint ez alatt a néhány hónap alatt is már látható: szervezettebb, átláthatóbb és tisztább munkakörülményt teremtünk magunknak. Hiszem, hogy ez még csak a kezdet, mivel az elkövetkező időszakban a Lean alapelvei szerint számtalan újítást fogunk elvégezni. Meglátásom szerint, még legalább két évnek kell elteltnie ahhoz, hogy egy valóban Lean szemléletű vállalatot mondhassunk a magunknak. Ebből adódóan nagyon nagy reményeket fűzök a jövőhöz.

AMI – Atelier Musée de l’Imprimerie – „élő” nyomdaipari múzeum

Major Lajos

**Több mint húsz év gyűjtőmunka eredményeként idén szeptember végén nyílt meg a világ egyik legnagyobb és egyben leg-
átfogóbb nyomdaipari múzeuma a Párizs melletti Malesherbes-ben, közel 5000 négyzetméteren.**

A múzeum megálmodói Chantal és Jean-Paul Maury, az egyik legrégebbi nyomdászdinasztia le-
származottai. Akik egy olyan múzeumot szeret-
tek volna létrehozni, ahol szinte az összes nyom-
daipari eljárás, a kézi-, a vas-, a tégely-, a gyors-,
a rotációs sajtón keresztül a digitális eljárásokig
bemutatásra kerülnek. De az igazi „nagy szám”,
hogy mindezek gépmester segítségével ki is próbál-
hatók, amiben a látogatók segítségére vannak
az Artegraf Egyesület tagjai. A múzeum egyéb-

ként 60–40 százalékban magán és állami (Culture
et de la Direction Régionale des Affaires Cultu-
relles, DRAC) fenntartású, illetve a helyi közös-
ség, a Région Centre-Val de Loire is aktívan tá-
mogatja. Jean-Marc Providence igazgató későbbi
tervei között szerepel, hogy egy rezidens pro-
gramot indítsanak. Amiben a résztvevők, a vi-
lág bármely tájáról érkező iparművészek, előre
egyeztetett grafikai projekteket valósíthatnának
majd meg a kiszemelt géppel és gépmesterrel.

Már az első hír hallatán, hogy egy ilyen te-
matikájú új francia múzeum nyílik, hihetetlen
izgatott lettem. Párizsi lakosként egyúttal picit
elbizonytalanodtam, hogy hol is van ez a Ma-
lesherbes és hogyan jutok oda? Plusz kíváncsivá
tett, hogy miért is pont ott van ez a múzeum.
De az első, a hivatalos megnyitó előtti látogató-

somkor minden világossá vált. A múzeum, az AMI nagyon jó tömegközlekedéssel rendelkezik, az RER D (hasonló, mint a HÉV) vonal végállomásán van, közel egy órára Párizstól délre. Ahol az évszázadok alatt hatalmas fűrészmalomok működtek. Majd a technológia fejlődésével, olasz behatással nyomdák telepedtek meg. Ebben a ma is aktív és modern nyomdákkal körülvett közegben helyezkedik el a múzeum, a domboldalon. Amelybe belépve szó szerint „leesik az ember álla”, azért 5000 négyzetméter az mégiscsak 5000... és mindez egy térben. De a legizgalmasabb, hogy közel 150 működő nyomdagépet rejt ez a tér, amihez kb. 500 órányi interaktív anyag

kapcsolódik. Már akkor tudtam, hogy ez nem egy egyszeri kaland lesz, és ez így is történt, mert a cikk megírásáig többször visszalátogattam, ahol a múzeum dolgozói hihetetlen kedvességgel és segítőkészséggel kalauzoltak a kiállított gépek és a workshop helyek között!

A látogatót Gutenberg kézsajtójának másolata fogadja, amit a párizsi Firmin Didot tökéletesített.

A múzeum bal szárnyában kapott helyet egy komplett papírmerítő és hengerítő műhely. Amit egy 16. századi francia papírgyűjtemény egészít ki. Mellette vannak a könyvnyomtatás előtti kódexek és diplomáciai levelek készítését bemutató műhelyblokkok.

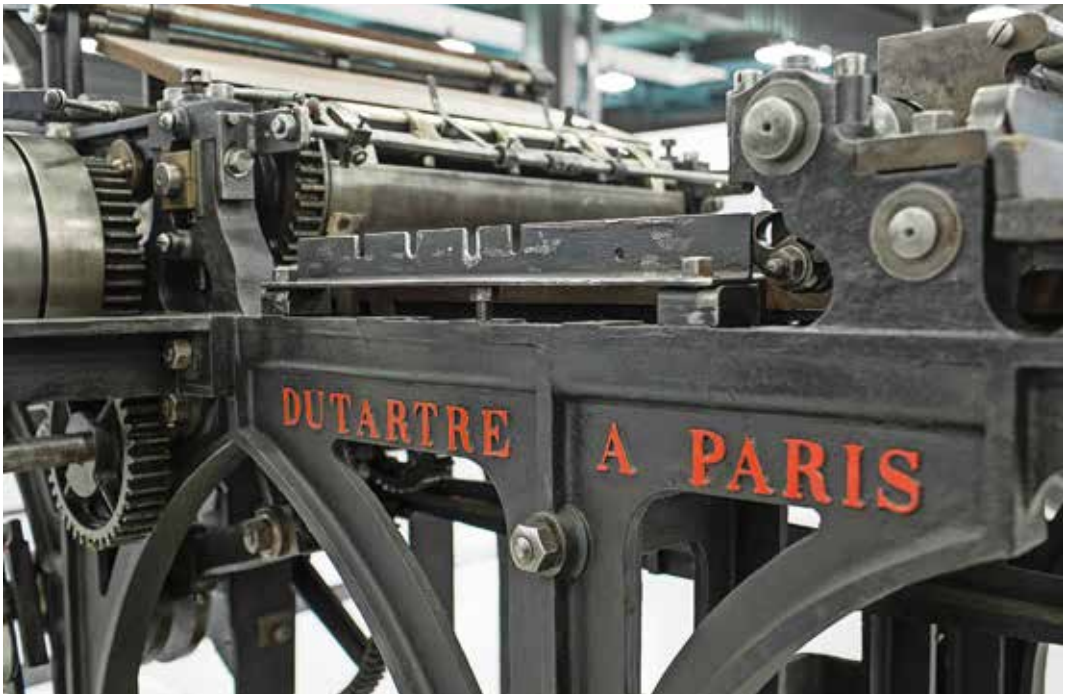

A kiállítótér központi részében a különböző típusú – Liberty, Gordon, Gally és Boston – tégelysajtók helyezkednek el. Mögötte pedig egy igazi kuriózum, a Balzac által használt Stanhope-féle vasból készült kézisajtó és a *L'art de mettre sa cravate...* című könyv egyik példánya, az imprimáló jegyzeteivel.

A jobb oldali szárnyban helyezkednek el a rotációs sajtók. Ahol első látásra is érezhető a Marinoni márka iránti tisztelet és rajongás. Ez a blokk az 1880–1980-as időszakot öleli fel, a Harris–Marinoni egybefonódásig. De nem utolsósorban itt található a GOSS (manroland) és a MEG hatalmas rotációs gépei is.

A bal és a jobb oldali részt egy olyan nyomda-gépgyűjtemény köt össze, ahol Georges Turbelin Fils & Cte, Lambert Elby, Voghtländische Maschinen-Fabrik, Charles Roulland, Mftd by Lino-type, Somua, P. Capdeville, MSI (Maison des Spécialités d'Imprimerie), J. Derriey, Presto márkájú gépek találhatók.

A múzeum több workshophellyel rendelkezik. Az elsőként említett papírlabor mellett a színbontást, a nyomdai fényképezést, a flexóeljárást és a betűöntést és -szedést próbálhatják ki a látogatók.

Személy szerint engem a múzeum Gestetner stencilgép gyűjteménye hozott lázba, nem csak annak kapcsán, hogy Gestetner Dávid magyar származású volt, és jó látni, mit adtunk hozzá a nyomdászat világához, hanem a többórás bejárás alatt itt a Gestetner gépeknél találkoztam egy idős úrral. Ő épp egy kanadai gyűjtőt kalauzolt, és vele szóba elegyedve elárulta, ő az utolsó még élő szakember, aki a francia nyomdász-céh tagja, aki több Roland Topor grafikai projektet vezényelt le, és készített.

Az igazi meglepetés csak ezek után jött. Már egy régebbi Magyar Grafika-cikkemben írtam a francia (Strasbourg, Lezard Graphique) nyom-

dászatról és helyzetéről, ahol még a mai napig két ajánló nélkül nem igazán fogadnak. Majd, amikor jobban megismernek, szinte átnyújtják a nyomda kulcsát. A bizalom az első. Most is így történt. A kísérom annyira fellelkesezett a többszöri látogatásom kapcsán, hogy elárulta, a látott 5000 négyzetméterük mellett még van kb. háromszor ennyi raktárak is, ahol „lezsírozva”, speciális raklapokon pihen a gyűjteményük nagy része, tematikusan rendszerezve. Sajnos itt már nem fényképezhettem.

Ebben az épületrészben tervezik majd a rezidens programot is. Mindemellett 2019 tavaszára egy kisebb konferenciát szeretnének összehozni, hogy minél többen megismerjék, és ezáltal népszerűsítsék az intézményüket. A távlati tervek között szerepel a múzeum mögött egy többszintes kollégium és kutatóház felépítése, hogy nagyobb iskolai csoportokat és szakembereket is tudjanak fogadni hosszabb távon.

Mindenkit csak buzdítani szeretnék, hogy látogasson el ide, az AMI-ba, Malesherbes-be. Életre szóló élmény, igazi ritkaságokat találnak és próbálhatnak ki!

<http://a-mi.fr>

Önkritikus vállalatok

SZERVEZETFEJLESZTÉS- ÉS VÁLTOZÁSMENEDZSMENT

Bardóczy Ákos Kolos, Tóth Edina Gabriella

A versenytársak jelenléte, a folyamatosan változó piaci igények, valamint napjainkban a munkaerő megszerzéséért és megtartásáért folytatott egyre intenzívebb harc a vállalatokat, munkaadókat egyre önkritikusabbá kell, hogy tegye.

Az a vállalat, amely saját folyamatait (tevékenységeinek sorát) nem vizsgálja felül időről időre, s szükség esetén nem alakítja át radikálisan vagy javítja folyamatosan, belső és külső vevőit (munkatársait és ügyfeleit) is elveszítheti.

Minden vállalat összehangolt folyamatok mentén éri el a kitűzött célt, de a folyamatok végterméke nem mindegy, hogy milyen áldozatok árán jön létre, idő és költségek vonatkozásában, valamint milyen minőségben.

NE CSAK AZ ELVÁRÁSOK NŐJENEK

A növekvő teljesítményelvárások és a sok esetben rosszul szervezett munkafolyamatok túlterhelik a munkavállalót, és nem az elvárt minőséget, számokat hozzák, mely munkáltatói és munkavállalói oldalon is elégedetlenséget szül.

A munkaerőpiac beszűkülése, a munkaerőért folytatott verseny pozitív hatása kell, hogy le-

gyen az a működési modell, melyben a folyamatok fejlesztése mellett az emberek fejlesztése is kiemelten fontos szerepet kap. Hosszú távon ugyanis az a munkaadó tudja megtartani a munkavállalóit, aki nem csak a számelvárásokat teszi a munkatársak elé, hanem a számok eléréséhez a megfelelő eszközöket is biztosítja.

Ebben az értelemben *a folyamatot működtető ember hard- és softképességei is eszközök*, így azok fejlesztése ugyanolyan fontos a vállalati célok eléréséhez, mint a technológiai vagy egyéb folyamatoké, nem beszélve arról, hogy az új ismeretek megszerzésével az új kihívásoknak is sikerrel megfelelő munkavállaló motiváltsága és elégedettsége nő, s egy újabb tanulási folyamatba már sokkal nyitottabban vihető bele ezáltal.

HONNAN INDULUNK?

Az emberek (tisztelet a kivételnek) nem szeretnek a komfortzónájukból kimozdulni, pedig szervezetfejlesztőként tudjuk, hogy éppen ez az elmozdulás az első lépés a kiemelkedő eredmények felé.

Nem lepődünk meg tehát, amikor egy új cég kapuján belépve – általában – a kitörő lelkesedés helyett, a folyamat elindítóját, a megrendelőt kivéve, resignáltan és kétkedve vagy ellenérzésekkel fogadnak bennünket vezetőik és munkavállalók egyaránt. Ilyenkor már alig várjuk, hogy megkezdődjön a munka, hiszen pontosan tudjuk, hogy az eszközök és módszerek, amikkel dolgozunk, hamar meghozzák a forradalmi hangulatot.

HOGYAN TESSZÜK NYITOTTÁ A SZERVEZETET A TANULÁSRA, A VÁLTOZÁSOKRA?

Először is: nem rontunk ajtóstul a házba. A legtöbb vállalatnak van már szervezetfejlesztési tapasztalata, melyet jó esetben pozitív emlékek öveznek, azonban sokszor a már meglévő rossz tapasztalat megágyaz a közhangulatnak.

Az első lépés minden esetben a *ventillálás*, melynek célja, hogy a negatív előjelű feszültség

helyét átvegye a várakozással teli, pozitív feszültség; a folyamatok kulcsszereplői – felsővezetők, középvezetők, kulcs munkatársak – elköteleződjenek a változási folyamat mellett. Ők lesznek ugyanis a belső támogatói a változások végigvitelének.

A ventillálás eredményeként, még mielőtt megkezdénénk a komolyabb munkát, elindul a párbeszéd a kollégák között, ahol a változási folyamatnak már előzőleg megnyert véleményvezérek pozitív hozzáállásával, véleményükkel széles körben, indirekt módon előkészítik a változások befogadására a terepet.

DOLGOZNAK A FELSZABADULÓ ENERGIÁK

A gátak így sokkal könnyebben átszakadnak, s a dolgozói interjúk során már őszinte válaszokat kapunk a kérdéseinkre, melyek alapján megkezdődik a valódi problémák feltárása.

A munkatársak a mindennapi rohanásban nem vagy ritkán kapják meg a figyelmet egymástól, túlterhelt feletteseiktől, így az interjúk minden esetben nagy felszabadító erővel bírnak, a menedzsment pedig az interjúk kiértékelését követően már ennél a fázisnál lényegi információkhoz jut.

TÜNETEK ÉS MEGOLDÁSRA VÁRÓ PROBLÉMÁK

Van, ahol a folyamat működőképes, de a folyamatot működtető emberek nem elég felkészültek, motiváltak. Van, ahol a munkatársak rendelkeznek a megfelelő készségekkel, azonban a rosszul szervezett munkafolyamatban nem tudnak kellő eredményességgel dolgozni, és még sorolhatnánk a felmerülő problémákat.

Amit azonban minden esetben tudunk, hogy az első lépcső a bizalmi légkör kialakítása a változási folyamatok elindításakor. Ha ez nincs meg, a változási folyamatok nem vagy nem kellő hatékonysággal mennek végig.

Amikor már adott a termékeny talaj, akkor sem bízhatjuk el magunkat, hiszen számolni kell azzal is, hogy maradhatnak félelmek, berögződések, pillanatnyi görcsök, amik – ha csak rövidebb időre is, de – meg tudják akasztani a változási folyamatot.

Jó példát szolgáltat erre egy termelőüzemben zajló folyamatfejlesztés során tapasztalt következő eset.

A BIZALOM KITERJESZTÉSÉNEK SZÜKSÉGESSÉGE

A vállalatnál a szükséges beruházás megtörtént, az új címkegyártó automata megvételre került, mellyel az volt a cél, hogy növelje az adott munkafolyamat hatékonyságát, és emberi erőforrást szabadítson fel.

Korábban a régi címkegyártó automatát a termelésvezető kezelte, az új felállásban azonban a műszakvezetőhöz került volna át a feladatkör. Az új eszköz maximális hatékonyságának eléréséhez az eszközt át kellett helyezni térben is a régi eszköz helyéhez képest. Az új eszköz termelési folyamatba való beállítása – mely a termelési vezető feladata volt – azonban egyre csak késett.

MILYEN OKOK BÚJNAK MEG A HÁTTÉRBE?

A termelési vezető a folyamatok ellenőrzésekor elmondta, hogy idő hiányában nem adott prioritást az új eszköz munkába állításának, *azonban amikor a helyzet továbbra sem változott, világossá vált, hogy a valós ok teljesen más.*

A termelési vezető *nem bízott az új technikában, és abban sem, hogy a műszakvezetőre bízhatja a gép kezelését.* Az új technikai eszköz munkába állításához a körülmények biztosításával (egy új felépítményt is le kellett gyártatni a gép új helyéhez, melynek megvalósítását szintén késleltette a termelési vezető) végül egy másik munkatársat bízunk meg, aki végigvitte a folyamatot.

A termelési vezetőnek megnyugvást a gép sikeres műszakba állítását követően a műszakvezetőtől kapott pozitív visszajelzés adott.

ÁRULKODÓ INTERJÚ

Már az interjúk során kiderült számunkra, hogy a termelésvezető túlterheltséggel küzd, de akkor még nem tudtuk, hogy szervezeti vagy személyben rejlő okok állnak-e a túlterheltség háttérében. Később egyértelművé vált, hogy *a magas autoritással és felelősséggel rendelkező vezető másokba vetett bizalma nagyon alacsony*, így olyan feladatokon is rajta tartja a kezét, ami nem tartozik a közvetlen felelősségi körébe, s ezzel saját magát terheli túl. Ez a működési mód azonban nem csak rá hatott negatívan. A csoport eredetileg önfelhatalmazottan működő, felelős tagjai kezdtek elveszíteni erejüket, tartásukat, s egyre kevesebb felelősséget vállaltak.

A feladatunk a vezető másokba és az időszerű, szükséges újításokba vetett bizalmának helyreállítása volt, mellyel párhuzamosan a csoport tagjainak eredetileg önfelhatalmazott és felelős működése is fokozatosan ismét helyreállt és az új munkafolyamatok is gördülékennyé, a napi rutin részévé váltak.

A vezető mások iránti bizalmatlansága volt az oka annak is, hogy a változások a termelési folyamatban nem mentek azonnal végig.

MINDIG BEAVATKOZÁSRA KÉSZEN

Láthatjuk, a bizalmi légkör létrejött, ami elengedhetetlen a folyamatok újrászervezéséhez, folyamatos javításához, még nem jelenti azt, hogy nem lesznek akadályok.

A legideálisabb helyzet az, amikor már az előzetes felmérések során olyan eszközöket alkalmazhatunk (vezetői, dolgozói interjú, személyiségek és hatóerő feltérképezése), melyek segítségével képet kapunk a csoportok jellemzőiről:

- ◆ mely csoportok milyen hatóerővel bírnak;
- ◆ milyen személyiségprofillal rendelkező munkatársak dolgoznak a csoportban együtt;

- ◆ kire lehet építeni a változási folyamatok előrevitelében;
- ◆ ki fogja előre láthatóan hátráltatni azt;
- ◆ milyen eszközökhöz nyúlhatunk az időközben felszínre kerülő ellenállások oldásához.

Így a csoportban jelen lévő erősségekre építve, az elakadásokat kezelve, csoportra, azon belül pedig egyénre szabott támogatással tudjuk képessé tenni a szervezetet alkotó egyéneket a változások befogadására, a változó folyamatokban való sikeres helytállásra.

MAGAS HATÓERŐ = VERSENYELŐNY

A magas autoritással, felelősséggel és másokba vetett bizalommal tevékenykedő vezetők, munkavállalók nagy hatóerőt hoznak létre. Ezzel a hatóerővel a vállalat az állandó kihívásokhoz könnyebben alkalmazkodik, s ez kiemelkedően sikeressé teheti.

Fontos tudni, hogy a meglévő munkaerő képességeinek folyamatos fejlesztése nagymértékben hozzájárul a kívánatos állapot, azaz a magas hatóerő és versenyelőny eléréséhez.

Csomagolástervezési, gyártás-előkészítési, feldolgozási problémáira professzionális megoldást biztosítunk

Szoftverforgalmazás

Csomagolástervező szoftverek, nyomdai vállalatirányítási rendszer

Berendezések + kiegészítők forgalmazása

Flexó CTP, vágó- és maróasztalok, keskenypályás digitális és flexó nyomdagépek, kiegészítők

Tanácsadás, üzembe helyezés, terméktámogatás

partners

Társ a megoldásban

06-1-221-5123 | info@partners.hu | www.partners.hu

Megnyílt a Konica Minolta Digitális Innovációs Központja!

Faludi Viktória

Budaörsön, a Gyár utca 2-ben megnyitotta kapuit a Konica Minolta újonnan létesített bemutatóterme, ami egyben oktatási és szolgáltatási központ is. A helyszínen a márka teljes magyarországi kínálata megtekinthető működés közben, de a szűken vett szakmai információk mellett a nyomdai vállalkozás sikeréhez szükséges üzleti, vezetési és stratégiai ismereteket is szerezhetnek a látogatók. A *Digitális Innovációs Központ* megnyitását három egymást követő napon szakmai előadásokkal gazdagított bemutatóval ünnepelte a társaság 2018. november 20–21–22-én.

Minden új üzem vagy épület az alig pár hete festett falakkal és az új berendezéssel frissességet, az alkotói energia tüzeit sugározza. A Konica Minolta újonnan indult üzletfejlesztési programjának ott-hont adó bemutatóterme már az érkezés pillanatában számtalan inspiráló üzenettel, jelmonddal

hangolja az érkezőt érdeklődővé és kíváncsivá. A finom és elegáns üvegdekoráció diszkréten igazítja útba az ide látogatót. A tágas, világos helyiségben sok ablak és üvegfelület teszi áttekinthetővé és jól láthatóvá a kiállított berendezéseket. A helyiségbe lépve a „140 év innováció és bizalom” jelmondat fogad. A falakon és a kihelyezett rollup-okon a Production Printing Academy és a Digital Innovation Square üzenetei nyomatékosítják, hogy a digitális nyomtatás és a hozzá kapcsolható kiterjesztett valóság már nem utópia, hanem hétköznapi valóság, amivel a nyomdák versenyben tudnak maradni. A háromnapos rendezvény első, nyitó napján Székely Dániel ügyvezető igazgató megnyitóbeszédében a Digitális Innovációs Központ küldetését ismertette: ami a nyomdaipari innovációk, képzések, konferenciák, erőforrás-gazdálkodás témaköröket ölelte fel. Charles Lissenburg, a Konica

Minolta Nyomdaipar és Ipari Nyomtatás európai üzemeltető igazgatója az iparági trendeket és a Konica Minolta innovációit és fejlesztéseit ismertette. Ezt követően Mark Hinder, a Konica Minolta Europe piacfelvezési igazgatója az európai sikertörtékekkel mutatta be a KM1 B2 tintasugaras digitális nyomógép előnyeit.

A divatos „streefood” műfaj egyik remek képviselője által készített ínycsiklandó fogásokból álló ebéd elfogyasztása után folytatódott a szakmai program. Victor Abergel, az MGI Technology Digital Graphic alelnöke az általa képviselt cég és technológia ismertetése után nagyon érdekes információkat osztott meg a hallgatósággal, az InfoTrends által a világ grafikai piacáról végzett kutatások alapján. Előadásából megtudhattuk, hogy a megrendelők milyen felületnevesítésért hajlandók leginkább fizetni. Például, a felmérés alapján a példányszámú munkák megrendelőinek 80%-a választotta a fóliázás, 75%-a fémeffekt vagy formalakkozás alkalmazását, vállalva a többletköltséget. A következő előadást Matthias Greiner, a KM Business Innovation Centre Europe üzletfejlesztési menedzserétől hallhattuk. Előadásában a KM kiterjesztett valóság megoldását, mint innovatív marketing-technológiát ismertette. A prezentáció fő üzene-

te: papír és digitális és nem papír vagy digitális megoldásban gondolkodjunk. A két műfaj kiegészíti egymást.

Ezt követően egy magyarországi sikertörténet, a Magyarországon elsőként a Keskeny Nyomdához telepített MGI Jetvarnish Evolution 3D berendezés kiválasztásának történetét és működéséről szerzett tapasztalatokat hallhattuk Keskeny Árpád tulajdonosigazgatótól.

A rendezvény a kiállított berendezések és a nyomatminták megtekintésével zárult. Az eseményről készített képgaléria megtekinthető a Magyar Grafika honlapján vagy a QR-kód beolvasásával.

70 éves a PNYME!

Jubileumi jogi tagi konferenciával ünnepelte 70 éves születésnapját a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület 2018. november 14-én a Budapest Fővárosi Levéltár Gárdonyi termében.

Fábián Endre, a PNYME elnöke és Balog Miklós, az egyesület húsz évvel ezelőtti elnöke köszöntötte a hallgatóságot. A házigazda szerepében dr. Kenyeres István, Budapest Főváros Levéltára főigazgatója üdvözölte a résztvevőket, majd „A levéltárak szerepe a nyomtatott tartalmak megőrzésében” című előadásában számos érdekes információt osztott meg a hallgatósággal a levéltárak működéséről, feladatairól és az általuk őrzött dokumentumokról. Érdekességként megemlítette, hogy a levéltárak befogadnak régi fényképeket, iratokat, dokumentumokat, így lomtalanításkor érdemes a levéltárnak felkínálni a feleslegessé vált régi papírokat, mert a kutatók számára értékes kincset jelenthetnek. Az adattárolás az utóbbi évtizedekben nagy mennyiségben digitálisan történik, és a levéltárak régi típusú adathordozókon érkezett digitális adatállomány rögzítésére és archiválására is működtetnek külön osztályokat.

Dr. Fábián Endre, a PNYME elnöke „A hazai nyomdaipar számokban” című előadásában elemezte a nyomdaipar helyzetét. (Az előadás szerkesztett változatát a Magyar Grafika 2019. februári számában tesszük közzé.)

Pesti Sándor, a PNYME ügyvezető igazgatója az elmúlt húsz év változásait és szakmai eseményeit foglalta össze előadásában. (Ezzel kapcsolatban a 2018/5., novemberi számunk 4–15. oldalán megjelent cikket ajánljuk.)

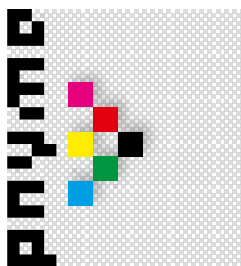
A kávészünetet követően dr. Szikla Zoltán, aki sok éven át volt egyesületünk elnöke és a hazai papírgyártás meghatározó személyisége, a papír-ipar elmúlt húsz évéről adott áttekintést. Az előadások sorát Mühl Balázs, a Ricoh Kft. nyomdai üzletág vezetőjének prezentációja zárta „A nyomtatás jövőképe a digitalizáció korszakában” címmel, melynek fő üzenete, hogy a nyomtatott kommunikáció él, jobban, mint valaha!

dr. Fábián Endre

Balog Miklós

Pesti Sándor

dr. Szikla Zoltán

Mühl Balázs

Papír karácsonyfadísz tervezési pályázat 2018

A Magyar Grafika immár harmadik alkalommal hívta játékos versenyre a nyomdai és grafikai szakirányú képzésben részt vevő hallgatókat, diákokat és a játékos kedvű szakembereket! A zsűri által mind technikailag, mind grafikai szempontból legjobbnak ítélt alkotást javasolja a Magyar Grafika decemberi szám mellékletének.

Idén nyolc iskolából 37 hallgató 87 munkával pályázott. Szebbnél szebb alkotások érkeztek, és a sokszorosításra is alkalmas munkák között több kiemelkedően jó alkotás született. Érkezett terv a Metropolitan Egyetem hallgatójától is. A versenyben részt vett a Győri Alapfokú Művészeti Gimnázium négy diákja négy tervvel, köszönjük Szeifert Gyuri! Az egi IQ-Pont Szakközépiskola három diákja négy tervvel, köszönjük Molnár

György! A Fóti Szabad Waldorf Gimnáziumból öt diák hét tervvel pályázott, köszönjük Balogh Írisz szaktanárnak! A debreceni Kós Károly Szakgimnázium tanulói készítették a legtöbb tervet, tíz tanuló 44 tervvel indult a versenyen, köszönjük Voronkó Verának! A békéscsabai Szent-Györgyi Albert SZC Művészeti képzésben részt vevő diákjai szintén remek munkáikkal gazdagították a versenyt, köszönjük Pék Zsuzsanna oktató és Tólas Csaba igazgató együttműködését! A Tóparti Gimnázium és Művészeti Szakgimnázium tanára, Pető Zsuzsa Alíz hat diák munkáit küldte be a pályázatra és közülük Kispál Petra terve lett a győztes alkotás, ami minden Magyar Grafika-olvasóhoz eljut jelen számunk bekötött mellékleteként, újróléve mellett, a 68–69. oldal között!

Már most jegyezd elő naptáradba!

PAPÍR KARÁCSONYFADÍSZ PÁLYÁZAT 2019

2019-ben is versenyt hirdetünk a nyomdaipari, illetve vizuális kommunikáció képzésben részt vevő hallgatók számára a Magyar Grafika 2019. decemberi számában bekötött mellékletként megjelenő stancolt papír karácsonyfadísz tervezésére.

Nevezési díj és honorárium sincs, ez egy remek szakmai kihívás és minden résztvevő számára „örömszene”. Hivatalos eredményhirdetés a Grafikarácsony rendezvényünkön.

A pályázatok beadási határideje:
2019. november 11., hétfő.

A terveket pdf-ben és AI-ben várjuk.

A dísz tervezéséhez információk:

- ♦ fehér, nyomatlan GC1 karton,
- ♦ hagyományos stancforma alkalmazásával megvalósítható motívum,
- ♦ méret: 125×180 mm-es mezőben férjen el a dísz,
- ♦ betű felhasználása előnyt jelent.

A jobb alkotásokat nagy méretben, habkartonból kivágatjuk, és az évzáró Grafikarácsony rendezvényünkön kiállítjuk. A legjobb pályamunkát a Magyar Grafika mellékletként megjelentetjük az alkotó megjelölésével.

Keskeny Nyomda

A FELÜLETNEMESÍTÉS MÁGUSA

Faludi Viktória

Hazánk egyik legmodernebb csomagoló-anyag-gyártó nyomdája a 6,5 milliárd forintos forgalmat 268 fővel produkáló Keskeny Nyomda; minőségi termékeiről és speciális felületnemesítési eljárásairól is ismert az iparágban. Az igényesség nemcsak az előállított termékeiket, munkájukat, hanem munkakörnyezetüket is jellemzi. Számos szakmai díjat, kiváló minősítést kaptak tevékenységük elismeréseként. Példaértékű fejlődésükhöz hozzájárul az új technológiák, alapanyagok, speciális berendezések úttörő alkalmazása. Arra a tényre, hogy egy ofszetnyomda nagyléptékű digitális nyomókapacitás fejlesztést hajtott végre, sokan felkapják a fejüket a szakmában. Ifj. Keskeny Árpádot, a Keskeny és Társai Kft. tulajdonosát kérdeztük az új Konica Minolta MGI JETvarnish 3D Evolution & iFOIL-L berendezés üzembe helyezése kapcsán.

ÍGY KEZDŐDÖTT...

Jó pár éve egy kiállításon találkoztunk először a 3D felületnemesítési technológiával, amit az MGI és konkurens hasonló koncepcióban mutatott be. Alaposan körbejártuk a lehetőséget, mindkét cég berendezéseit igyekeztünk a lehető legjobban megismerni, több nyomdát is fel-

kerestünk, hogy termelés közben is láthassuk a gépek működését. Elemezve a látottakat, azt a döntést hoztuk, hogy kiváruunk. A következő kiállításon örömmel láttuk az MGI fejlesztéseit, és meggyőző volt számunkra a fejlődés, elérkezettnek láttuk az időt a beruházásra.

Az MGI berendezéssel egy újabb felületnemesítési lehetőséggel bővültünk, és mint minden újdonság bevezetésénél, itt is arra törekedtünk, hogy az új technológiával nyújtható szolgáltatások minden részletét hamar megismerjük, rutint szerezzünk a működtetés folyamatában és sajátosságaiban. Ezt a lakk-katalógusunk bővítésével kezdjük, ahol jellegzetes effektusok bemutatásával inspiráljuk és tovább képezzük megrendelőinket. A gyártás már fut, és közben kipróbáljuk, megtapasztaljuk a technológia általunk megbíz-

hatóan és egyenletesen elérhető határait, és ennek megfelelően specifikáljuk a szolgáltatást. Az MGI berendezésünk bétateszt időszakán sikeresen túljutottunk, már van egy partnerünk is, aki erre a technológiára egy új terméket vezetett be, és ennek gyártásával már millió feletti példányszámnál járunk.

A MAGAS HOZZÁADOTT ÉRTÉKŰ TERMÉKEKET PREFERÁLJUK

Jövő év első negyedévében ismét lesz Lakkszimposiumunk, ahol workshop sorozat keretében mutatjuk be partnereinknek az MGI-jal alkalmazható 3D UV-lakk és prégezési effektusokat.

A Keskeny Nyomda partnerei elvárják és megfizetik a minőséget, jellemzően nem az ár a legmeghatározóbb tényező. A megrendéseink zöme magas hozzáadott értékkel bír, ilyen például a népszerű Cold Foil felületnemesítés is, ami bizony költséges, de egyedi megjelenést biztosít. Gyakorlatilag a felületnemesítés teljes palettája házon belül rendelkezésre áll, a hagyományos melegprézés kivételével. Több alvállalkozóval is kapcsolatban állunk, közülük a Folkem Kft.-vel és a Zoran Aranyozó Kft.-vel dolgoztunk a legtöbbet.

AZ ELJÁRÁS ELŐNYEI

- ◆ Gyors: nincs szükség alvállalkozó bevonására.
- ◆ Tökéletesen pontos: szkennelvezérelte beállítás.
- ◆ Szuperfényes: a hagyományos UV-lakknál magasabb fényesség.
- ◆ Dombornyomás helyett is alkalmazható – klisékészítés nélkül!
- ◆ Hagyományos prégezés helyett – klisékészítés nélkül!
- ◆ Környezetbarát: alacsonyabb energiafelhasználás, a hagyományos eljárásokhoz képest kevesebb hulladék, hiszen nincs nyomólemez, szita, klisé, kevesebb alapanyagigény és kevesebb felhasznált műanyag csomagolóanyag.

HASZNOS INFORMÁCIÓK!

Néhány fontos adat a MGIJETvarnish 3D Evolution & iFOIL-L géppel készíthető nyomatokról:

- ◆ maximum ívméret: 720 × 1200 mm, melyen a lakkozható design mérete 510 × 1190 mm;
- ◆ UV-lakk vastagság: 7–232 mikron tartományban – a 42 mikronos lakkréteg már igencsak látványos hatást eredményez a grafikán!
- ◆ alapanyag-vastagság: minimum 135 gr (150 mikron), maximum 800 gr (800 mikron);
- ◆ az alapanyagnak mázolt felületűnek kell lennie: műnyomó papír, fóliázott felület, kartonok esetén a mázolt oldal. Nedvszívó képességű ofszetpapírokra vagy mázolatlan kreatív papírokra nem alkalmazható a technológia;
- ◆ ajánlott a nyomtatott ívet diszperziós lakkozással vagy fóliázással ellátni, mert jobban tapad és szebben mutat rajta a felületkezelés.

A KÖLTSÉGET BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

A 3D UV-lakkozással készült munkák árkalkulációja több tényezőtől adódik össze. Az alábbi felsorolásban összegyűjtöttük, melyek befolyásolják az eljárás költségét:

- ◆ a lakkréteg vastagsága;
- ◆ a lakk kitöltési aránya (%) – a felület hány százalékát érinti a 3D UV nyomtatás. Külön a 3D UV formalakk és külön a 3D fóliázás esetén is meg kell adni;
- ◆ a digitális prégezés felülete, amely meghatározza milyen széles fóliatekercs szükséges a gyártáshoz.

forrás: www.keskenynyomda.hu

KESKENY NYOMDA

kák többségének kitöltési aránya a digitálisan gazdaságosabb kivitelezés tartományába esik.

Ezenfelül a hozzálékigény is jelentősen lecsökkent a készülékbe épített szkennerek köszönhetően. A digitális formalakk százszázalékos pontossággal pozícionálható az első nyomattól kezdve. Ez az opció jelentősen befolyásolta a vásárlási döntésünket.

<https://youtu.be/wmWtdqhHOTw>

FÓLIAPRÉG, AKÁR VÁLTOZÓ ADATOKKAL IS

DIGITÁLIS OPCió

A digitális berendezés alkalmazásával megspóroljuk a formakészítési és szállítási költségeket és a mindezekre fordított időt. Megfelelően alacsony kitöltési aránynál kedvezőbb költséggel, gyorsabban tudunk gyártani, házon belül. Minden munka esetében költségkalkulációt végzünk, és eldöntjük, hogy az adott munka során melyik eljárás kedvezőbb. Mióta ezt a kalkulációt végezzük, meglepő tapasztalat volt számunkra, hogy a formalakkal felületnemesített mun-

Hamar megbarátkoztunk az MGI JETvarnish 3D Evolution & iFOIL-L berendezéssel, ami fóliázásnál több pályát is tud egyszerre kezelni, és ezzel a takarékos felhasználást megkönnyíti. Egyetlen hátrányt tudok megemlíteni, hogy a technológiához szükséges alap- és segédanyagok ára meglehetősen magas, de ez minden gyártónál így van, technológiai sajátosság.

A Keskeny Nyomda, méretéből fakadóan, nagy valószínűséggel gazdaságosan tud üzemeltetni egy új technológiát, és ez így van a Konica Minolta MGI berendezésével is.

Nappali tagozatos mérnökképzés Békéscsabán

Az országosan és a keleti régióban működő, helyi és nemzetközi *iparvállalatok mérnökutánpótlása* érdekében az Óbudai Egyetem Rejtő Sándor Könnyűipari és Környezetmérnöki Kara a Gál Ferenc Főiskola Gazdasági Karával együttműködve a 2019/2020-as tanévtől, a jövőben hat induló évfolyammal, összesen **180 végzős hallgatóval** tervezve, *nappali tagozatos könnyűipari mérnök képzést indít Békéscsabán.*

A végzett mérnökök a *csomagolóanyag-gyártás, könyvgyártás* technológiai mérnökei lehetnek, valamint az *összes, gyártással foglalkozó iparág (autóipar, nehézipar, automatizálás stb.)* minőségirányítási szakemberigényét kielégítik.

Érdekelnek a műszaki tudományok, de közben kreatív is vagy? Vonzó számodra a dizájntervezés, a csomagolóanyagok színes világa? Szeretnél az autóiparban dolgozni, de nem autót akarsz ter-

Az iparági igények felmérése alapján *nyomtatott média, csomagolótervezés és -technológia, illetve minőségirányítási rendszerfejlesztő* szakirányokon tanulhatnak a leendő hallgatók. A képzésben részt vevők az Óbudai Egyetem tanrendje alapján tanulnak, és a budapesti felsőoktatási intézmény diplomáját kapják kézhez.

vezni, hanem a folyamatok irányításában venni részt? Érdekel a minőségirányítás világa? Versenyképes diplomát szeretnél szerezni helyben? Végzés után nemzetközi környezetben akarsz dolgozni, de szeretnél itt maradni az országban?

**JELENTKEZZ AZ ÓBUDAI EGYETEM REJTŐ SÁNDOR KÖNNYŰIPARI
ÉS KÖRNYEZETMÉRNÖKI KARÁNAK
BÉKÉSCSABAI NAPPALI TAGOZATOS KÉPZÉSÉRE!**

uni-obuda.hu/rejto
facebook.com/packagingatejovod

Marzek Kner Packaging Kft.

A Marzek Etiketten + Packaging már több évtizede fogalomnak számít Ausztriában a kiváló minőségű boros, ital- és élelmiszercímkék vonatkozásában. Az immáron neves európai vállalatcsoport 100%-ban családi tulajdonú, és Ausztriában, Magyarországon, valamint Ukrajnában rendelkezik üzemekkel. Ma már 650 munkatársat foglalkoztat. A címkegyártástól indulva a vállalatnak sikerült elérnie, hogy mára elegáns komplett díszcsomagolások innovatív gyártójaként váljon ismertté: íves és tekerces címkéket, illetve hajlított falú dobozokat és flexibilis csomagolóanyagokat állít elő.

marzek
etiketten + packaging

A Marzek Kner Packaging Kft. a csomagolóanyag-gyártás békéscsabai fellelővára immáron 140 éve. A gyár termelési értéke meghaladja a nyolcmilliárd forintot. 2017. szeptember 14-én jött el a következő nagy mérföldkő a dinamikusan fejlődő vállalat, a Marzek Etiketten + Packaging életében: a kevesebb mint 12 hónapig tartó építkezést követően a Marzek FlexiLog Kft., a Marzek Csoport flexibilis csomagolóanyagot előállító új üzeme ünnepélyesen megnyitotta kapuit szintén Békéscsabán, és üzembe helyezte korszerű gépparkját.

A Marzek Csoport az elmúlt 12 évben több mint 27 millió eurót fektetett be az innovatív technológiákba a meglévő és új üzemei esetében. Ezzel együtt sok új, magas képzettséget igénylő munkahelyet teremtettek. Az összegből 11 millió eurót költöttek a flexibilis csomagolóanyag gyártása céljából létrehozott új üzemeire. Ma már a két korszerű gyárban 400 dolgozó foglalkoztatnak, a forgalom pedig 30 millió euróra emelkedett, az export értéke az egykori 100 ezer euróról mára százszorosára, azaz 10 millió euróra nőtt!

A magyarországi oktatás, képzés érdekében végzett kiemelkedő tevékenysége elismeréseként Kármán Tódor-díjjal jutalmazta 2018. novemberében dr. Kásler Miklós, az emberi erőforrások minisztere Kása István Zoltánt, a Marzek Csoport békéscsabai vállalatának igazgatóját a budapesti Vigadóban tartott ünnepségen

Gyomai Kner Nyomda Zrt.

Erdős Tamás igazgató

www.gyomaikner.hu

A Kner nevet a könyv tette igazán ismertté. Könyvkiadással már az első évektől kezdve foglalkozott Kner Izidor, ám ennek minősége és mennyisége elsőszülött fiának, Kner Imrének munkába állása után változott meg.

Kner Imre rövid lipcsei tanulmány után 17 évesen lett a nyomda műszaki vezetője, aki a kor gyakorlatával szakítva megalkotta a barokk tipográfiát, melyhez Kozma Lajos készítette el a könyvdíszeket, iniciálékat, körzeteket és nyomdajegyeket. E korszak legszebb kiadványai a Három Cseppke Könyvek, Kner Klasszikusok, Monumenta Literarum kötetei. A Bodoni betű alkalmazásával a klasszicista stílus jellemezte az 1930-as években készült Kner-könyveket.

A két világháború közötti időszakban a magyar művészi könyvkiadást a Kner név fémjelezte itthon és külföldön egyaránt: a kiadványok

külleméről a legnagyobb elismeréssel szóltak a nyomdász-tipográfus szakma hazai és külföldi szaktekintélyei. A nyomdát 1949-ben államosí-

tották, majd 1963-ban hozzácsatolták a békéscsabai volt Tevan Nyomdához. Az egyesített vállalat 1964-ben felvette a Kner Nyomda nevet, és békéscsabai székhellyel az előd nyomdák hagyományait felvállaló, több telephelyen dolgozó nagyüzemmé vált.

A ma 126 főt foglalkoztató, 1,6 milliárdos forgalmat produkáló részvénytársaságot vezető Erdős Tamás igazgatót kérdeztük a napjainkban főként könyveket gyártó nyomdáról.

Könnyebb vagy nehezebb a nagy múltú elődök nyomdokain járva helytállni a nyomdák versenyében a megrendelőkért?

A Kner név kötelez bennünket a 136 év múlttal, nemcsak mint brendnév, hanem a nyomdászat iránt való elkötelezettséggel is. Folyamatosan képezzük a szakembereket, a Gyomán dolgozó nyomdászok közül is sokan mentek el külföldre vagy az ország más részére, ahol jól megállták helyüket, öregbítve a nyomda jó hírét. Kner Izidor egyik híres mondása volt: „Az életem célja nem az, hogy nyomdász vagyok, hanem az, hogy szolgáltatók...” A technológiák változnak, de ezt az ügyfélközpontú szellemiséget őrizzük a nyomda minden területén. A regionális munkaerőpiaci versenyben nem veszünk részt, inkább a holland, angol, bécsi nyomdákkal versenyzünk.

A földrajzi elhelyezkedés hátrányt vagy egyedi adottságot jelent az üzleti versenyben?

Gyomaendrőd a cégalapítás idején az ország közepén helyezkedett el. Napjainkban a szállítási költségeket remek logisztikával, gondos szervezéssel ellensúlyozzuk, továbbá előnyt jelent a budapesti székhelyű anyacégünk, az ANY Biztonsági Nyomda Nyrt.

A Kner-gyűjtemény április 1-től október 31-ig, csütörtöktől vasárnapig, 10-től 16 óráig tart nyitva.
5500 Gyomaendrőd, Kossuth Lajos utca 16.
Telefon: (66) 887-424, (66) 581-640
E-mail: knerguyjtemeny@gyomaikner.hu
Belépő: felnőttnél 800 Ft, kedvezményes 400 Ft
Támogató: Gyomaendrőd Város Önkormányzata

Kérjük adója 1%-ával támogassa
a KNER MŰZEUM ÉS KÖNYV ALAPÍTVÁNYT!
19062619-1-04

Miben egyedülálló a Gyomai Kner Nyomda?

Kner Izidor innovatív szellemisége és megrendelőközpontúsága messze megelőzte korát. Először alkalmazta a nyomdaiparban a csomagküldő szolgáltatást, amivel nagy piaci részesedést szerzett. Haladó gondolkodóként megfelelő partner volt megrendelői számára, velük gondolkodva, munkájukat előzékenyen segítve tevékenykedett. A tradíciókra építve visszük tovább a szakmai igényességet és tudást.

Erdős Tamás, a nyomda Y-generációt képviselő igazgatója New Jerseyben szerzett tapasztalataival milyen változtatásokat lát szükségesnek a nyomda működésében?

Üzleti és technológiai tapasztalataimra építve a belső folyamatainkat tervezem optimalizálni, IT-területen szeretnénk fejleszteni. Ezzel párhuzamosan nagy hangsúlyt fektetünk a szakmai utánpótlás képzésére. Részt veszünk a szakemberképzésben gyakorlati oktatóhelyként, és anyagilag is támogatjuk a Szent-Györgyi Albert Szakgimnázium nyomdaipari szakképzését.

Milyen párhuzamokat vél felfedezni a Kner familia által jegyzett idoszak és napjaink kihivásai között?

Van egy kínai jel, ami két jelentést hordoz: kockázat és lehetőség egyben. E két fogalom végigkísérte a Kner Nyomda életét, és jobbra a jól megragadott lehetőség érvényesült a történetben. Még újonc vagyok a nyomdászszakmában, ami nem kis kihívás, de nagy lehetőség számomra.

A szakmatörténet és nyomdász kultúra nemcsak az ipartörténeti múlttal összekötő gyökereket, de a jövő szakembereinek elkötelezettségét is támogatja. A békéscsabai nyomdász képzés felvirágoztatásáért létrejött összefogásban milyen szerepet játszik a nyomda és a Kner Nyomdaipari Múzeum?

Az ország legszebb nyomdászattörténeti gyűjteménye zárandokhely minden nyomdaipari szakmát tanuló diák számára. A Kner Nyomdaipari Gyűjteménynek Kner Imre egykori lakóháza ad otthont. A népies barokk stílusú házat Kozma Lajos tervezte, 1925-ben épült. Már a kerítésen, ablakrácsokon, de még az ajtók keretén is felfedezhetjük a nyomtatványokon is gyakran felbukkanó díszítőelemeket, amelyeket szintén Kozma Lajos, mint tipográfus tervezett. A múzeum 1970 óta működik a Kner család házában, mint az ország egyetlen, családi vonatkozású nyomdaipari gyűjteménye, amely bemutatja a Kner család tagjainak munkásságát és a Gyó-

mai Kner Nyomda történetét az 1882-es alapítástól napjainkig. Láthatók a nyomdában készült könyvek, művészi báli meghívók, naptárak, levelezőlapok, plakátok, részvények, közigazgatási és különféle merkantil nyomtatványok, a korabeli fotók és történeti dokumentumok. A kiállítást működtető könyvkötészeti és nyomdagépek teszik szemléletessé.

A Békés megyei értéktárba került a Knerek szellemi öröksége

A Békés Megyei Értéktár Bizottság 2017. november 28-án tartott ülésén hozott döntése értelmében „A Knerek szellemi öröksége Gyomán és az egyetemes kultúrában” érték bekerült a Békés Megyei Értéktárba.

A Békés Megyei Értéktár Bizottság Kulturális Albizottsága és a Békés Megyei Értéktár Bizottság javasolta az érték felterjesztését a Magyar Értéktárba is, melyhez a Gyomai Kner Nyomda szakmai és elvi támogatását adta.

Kner Izidor, aki vándor könyvkötő családból származott, és ismereteit önképzéssel, folyamatos tanulással szerezte, 1882-ben egyszemélyes nyomdai vállalkozást alapított a Békés megyei Gyomán. A nyomda a kiváló minőségű termékek, a jó üzleti érzék és a hatékony vezetői-szervezői munka eredményeként az első világháborút megelőző évekre 150 fős üzemmé fejlődött.

A gyomai nyomdaalapító családneve a 19. század vége óta összeforrt a szép könyvvel és a minőséggel. A nyomdának a család életében betöltött szerepét jelzi, hogy az alapító Kner Izidor gyermekeinek és unokáinak többsége is a nyomdász-könyves mesterséget választotta. 1935-ben bekövetkezett halála után fiai Endre, valamint Imre vették át a családi üzem irányítását. Imre már nemcsak nyomdász volt, hanem igazi könyvművész is. A két világháború közötti időszakban a magyar művészi könyvkiadást a Kner név fémjelzte itthon és külföldön egyaránt: a kiadványok külleméről a legnagyobb elismeréssel szóltak a nyomdász-tipográfus szakma hazai és külföldi szaktekintélyei. A Kner család tagjai kapcsolatban álltak koruk meghatározó egyéniségeivel, a gyomai műhelyben láttak napvilágot a Vasárnapi Kör, a Nyugat, a Szegedi Fiatalok köré csoportosuló haladó szellemű emberek (Balázs Béla, Lukács György, Lesznai Anna, Buday György, Ortutay Gyula, Radnóti Miklós és mások) munkái.

Kner Izidor legkisebb fia, Albert 1940-ben kivándorolt az Amerikai Egyesült Államokba, ahol a háború után a csomagolás-marketing-nyomtatvány iparág meghatározó személyisége lett. Kner Izidor legidősebb unokája, Haiman György pedig jeles tipográfus, könyvművész, nyomdatörténész, egyetemi tanár lett az államosított magyar nyomdaipar fennállása alatt, sokat tett a minőségigényes könyvkiadásért és könyvnyomtatásért.

A Kner család munkássága és nyomdája túlélte a történelmi viharokat, a Gyomai Kner Nyomda ma is üzemel Gyomaendrődön. Az ANY Biztonsági Nyomda Csoport magyar leányvállalatai közül a Gyomai Kner Nyomda a legnagyobb és legpatinásabb cég, amely elsősorban könyvnyomtatással és üzleti nyomtatványok készítésével foglalkozik. Kner Imre egykori lakóháza ad otthont a Kner Nyomdaipari Gyűjteménynek, melyben 1970 óta működik az ország egyetlen nyomdaipari gyűjteménye, a Gyomai Kner Nyomda gondozásában. Mi, a Gyomai Kner Nyomdánál amellet, hogy folyamatos fejlesztéseinknek köszönhetően egy korszerű, 125 embernek munkát adó nyomda vagyunk, büszkék vagyunk 135 éves múltunkra, értékeinkre és történelmi örökségünkre.

Dürer Nyomda Kft., Gyula

HAGYOMÁNY ÉS MINŐSÉG!

Aggod István
ügyvezető igazgató
www.durer.hu

A Dürer név kötelez, és az évszázados hagyománnyal rendelkező gyulai nyomdászat, valamint a Kner–Tevan könyvgyártási kultúra továbbvivőjeként alakult ki cégünk minőség iránti érzékenysége, mely ma már egyet jelent nevünkkel. Mi sem bizonyíthatná ezt jobban az évről évre elnyert szakmai elismerések soránál, amely hűen tanúskodik kollektívánk odaadásáról, kollégáink szakmai felkészültségéről és értő odafigyeléséről.

A gyulai nyomdászat 2016-ban ünnepelte alapításának 160. évfordulóját. Bizonyítható forrásokból ismeretes, hogy Réthy Lipót gyulai nyomdája már 1856-ban működött, majd 1860-tól Dobay János nyomdája folytatta áldozatos tevékenységét, amely 1873-ig az egyetlen könyvnyomda volt a vármegyében, és hosszú évtizedekig stabil szereplője maradt a magyar nyomdászatnak.

Az újkori nyomdát 1935-ben Nagy P. István nyomdász alapította, aki nagy tisztelője volt Albrecht Dürernek, a gyulai származású, híres reformáció kori német festőművésznek, ezért a nyomdának a Dürer nevet adta. Az ezt követő évtizedekben a nyomda jelentős szervezeti változásokon ment keresztül, és 1980-ban a békéscsabai Kner nyomdával került összevonásra, ami újabb értékeket hozott hagyományaink sorába. 1993-ban, az anyavállalat profiltisztítását követően, a keménytáblás könyvgyártás áttelepítésre került a Dürer Nyomdába. Így vált a gyulai Dürer Nyomda alföldi könyvgyártó bázissá, szinte kizárólagosan könyveket kezdett gyártani a belöldi és exportpiacokra egyaránt.

A 2001-ben történő tulajdonosváltás szemléltetést is hozott a nyomda életébe. A szegedi Mozaik Kiadó Kft.-nek köszönhetően ezen értékek megőrzése mellett is nagy hangsúlyt fektet-

hetünk a folyamatos fejlődésre. A hagyományos formakészítéssel egy időben CtP-lemezkészítéssel, íves Heidelberg Speedmaster nyomdagépekkel, a tapasztalaton alapuló kézi kötészeti feldolgozás mellett korszerű gépi eljárásokkal, Müller Martini Acoro, Diamant és Presto gépsorokkal, a változatos marketingigényeket kielégítve pedig az LFP-technológia adta lehetőségekkel is várhatjuk Önöket.

Teljes körű szolgáltatást nyújtunk a prepress munkafolyamattól a késztermék-kiszállításáig.

Termékpalettánkról hosszasan válogatva állhatunk megrendelőink rendelkezésére kiadványaik minőségi elkészítéséhez nyújtva széles körű alternatívát, legyen szó akár füzetről, magazintról, akár könyvről, akár keménytáblás, kartonált vagy flexibilis táblás kivitelben, vagy bármely különleges megoldásról.

Kiemelt figyelmet fordítunk felhasznált alapanyagok és festékek kiválasztására és a tervezhető hulladékok minimalizálására is, így részese lehetünk minden évben a megtisztelő „Zöld Nyomda” elismerésben. A nálunk készülő kiadványok a gondos előkészítésnek, az ISO szabványokon felüli, gyártási folyamatainkba épített több pontú minőség-ellenőrzésnek és odafigyelésnek köszönhetően kiválóan képviselhetik mottónkat, amely hitvallásként kötelez minket az állandó minőségre való törekvésre.

Reméljük, hamarosan partnereink között köszönthetjük Önt is, és megmutathatjuk, hogy nálunk a minőség mellett Ön az első!

DÜRER NYOMDA KFT.

Box Print – FSD Packaging Kft.

Fazekas Attila
ügyvezető
www.boxprint.hu

BOXPRINT **FSD**
Print & Packaging

Idén húszéves a Körösladányból induló Box Print – FSD Packaging Kft. A cég két magyar tulajdonú, csomagolóanyagokat gyártó nyomda erőforrásait és összesen 33 évnyi tapasztalatát egyesíti. A Box Print Kft. 2016 nyarán szerzett többségi tulajdonrészt az FSD Packaging Kft.-ben, később az FSD Packaging beolvadt a Box Printbe.

Fazekas Attila ügyvezető

TERMÉKPALETTA

A cég szokatlanul széles terméksortimenttel rendelkezik: bliszterkartonok, faltkarton csomagolóanyagok, ofszet kasírozott dobozok, POS és POP termékek fejlesztésével és kivitelezésével is foglalkozunk. Elsősorban az FMCG szektornak, valamint mezőgazdasági és ipari gyártó cégeknek szállítunk különböző csomagolóanyagokat.

REFERENCIÁK

Komoly nemzetközi referenciákkal rendelkezünk minősített nagyvállalati beszállítóként. Büszkék vagyunk rá, hogy az egyik üzemünkben egy éven keresztül átlag napi egymillió bliszterkarton-csomagolást gyártottunk le megbízóinknak – reklamáció nélkül. Ugyanakkor a hazai kkv-k igényeinek megfelelően kisebb szériákban is gyártunk. A Körösladányban és Dunaharaszttiban készülő termékeink a világ 45 országában megtalálhatók az áruházak polcain.

GÉPPARK

Közepes vagy nagy példányszámban a Heidelberg XL 105 típusú 5 szín + lakkos nyomdagéppel valósítjuk meg megbízóink elképzeléseit. Kis példányszámban, digitális technológiával szinte bármilyen felületre vagy anyagra képesek va-

gyünk nyomtatni. Legyen szó papírról, fáról, műanyagról vagy üvegről, csekély költség és szűk határidő mellett. Az íves termékeket automata stancológépen metszjük ki. Termékeinket igény szerint lakkozva (és/vagy bliszterlakkozva), ragasztva, ipari felhasználáshoz kiszervezve szállítjuk partnereinknek. A kinyomtatott kartonok és papírok feldolgozását automata ívkasírozó géppel, valamint több különböző méretű és típusú automata és félautomata kimetsző- és hajtogató-ragasztó géppel végezzük.

A 2017-ben beszerzett kasírozógépünk óránként akár 10 000 ívet pozícionál és ragaszt meg, ezzel jelentősen növelve a doboz- és displaygyártás hatékonyságát és az üzem áteresztőképességét. Teljesítményével Európában is újdonságnak számít: megvásárlásakor ez volt a kontinensen a harmadik ilyen gép.

MUNKAFOLYAMAT-SZERVEZÉS

Cégünk komoly VMI/SMI tapasztalatokkal rendelkezik. Ha az értéklánc megköveteli, készek vagyunk helyi raktározási szolgáltatásokról és kon-

szignációról is tárgyalni a nagyobb rugalmasság érdekében.

Az idei év több szempontból is arról szólt, hogy a jövedelmezőbb területek felé irányítsuk a figyelmünket. Ennek a folyamatnak a részeként profiltisztítást és szervezeti átalakítást hajtottunk végre, újabb lépéseket tettünk a Lean vállalatirányítás felé, és a két telephely összehangolt működését segítő fejlesztettük az informatikai rendszerünket.

KOOPERÁCIÓ

A Box Print – FSD Packaging folyamatosan építi a stratégiai kapcsolatait más csomagolóipari cégekkel, hogy egyedi megoldásokat tudjunk nyújtani a megbízóknak. Egyre több környezetbarát módszer fejlesztésére vagy gyártására kapunk felkérést, ilyen igények megoldásán folyamatosan dolgozunk alapanyag- és segédanyag-beszállítóinkkal.

Büszkék vagyunk rá, hogy a HUNGAROPACK Magyar Csomagolási Versenyéről évről évre szép díjakat hozunk haza, hála a folyamatos szakmai fejlődésünknek.

Progresszív Nyomda Kft.

Kovács I. Zoltán ügyvezető

Tyirják Pál ügyvezető

Kovácsné Tyirják Katalin

főkönyvelő, MIR vezető

www.progresszivnyomda.hu

PROGRESSZÍV NYOMDA

2004-ben családi vállalkozásként kezdték meg működésüket. A kezdeti nehézségek után, 2008 óta Kodak CtP-vel készített, Staccato 10-es nyomatokkal kápráztatják el a megrendelőiket. 2011 óta auditáltan ISO 9001-es minőségirányítási rendszer szerint dolgoznak. A 2016-os saját épületbe való költözés meghatározó jelentőségű volt a vállalkozás életében, ezzel teret adtak a továbbfejlődés lehetőségének, melyet 2017-ben a meglévő Heidelberg M-ofszetgép mellé vásárolt ötszínű Speedmasterrel koronáztak meg.

„OLYANOK VAGYUNK, MINT EGY NYOMDA, CSAK KICSIBEN”

A termékpalettánk változatosságát határtalanság jellemzi, amit más nem tud vagy nem akar megcsinálni, mi akkor is megoldjuk, ha lehetetlen. A kapcsolatunk a megrendelőinkkel szinte baráti, annyira közvetlen a legtöbb esetben. Lehetőség szerint igyekszünk már-már a digitális nyomdák határidőkereteit kínálni megrendelőinknek.

INDUL, KIGURUL, FELSZÁLL

Az „indul, kigurul, felszál” már szinte a mindennapjaink része, és ezen nem is kívánunk változtatni. A rugalmasságunkat a cégméretünknek és a magas szakmai színvonalat képviselő kollégáinknak köszönhetjük. Manapság már szinte

„szakmai autizmus”-ról beszélhetünk, hogy hogyan tudjuk a jóból a még jobbat, a legjobból a tökéleteset kicsikarni, és nyitottak vagyunk az új technológiák kipróbálására, bevezetésére, megtanulására.

A nyomdagépeinkkel előállított nyomatokat stancoljuk, irkafűzzük, hajtogatjuk, fóliázzuk, ragasztóköttjük, kasírozuk, fúrjuk, szegecseljük, spirálozzuk.

AZ ELMÚLT ÉV LEGNAGYOBB KIHÍVÁSA

Meg kellett tanulnunk a termofóliázást, és ez újabb szakmai kihívásokkal kecsegtet, amik kipróbálás alatt vannak.

BÜSZKESÉG

Minden héten van egy különleges termékünk, az aktuális gyártás mindig a szívügyünk. Büszkék vagyunk a Csabensis könyvre, ami a Munkácsy Mihály Múzeum megbízásából készült

Békéscsaba alapításának 300. évfordulójára, a szlovákok rézveretes énekeskönyvének utánzataként. Csuta György festőművész munkásságának feldolgozásaként készült a Csutaságok c. könyv, mellyel Best Print Hungary nyomtatási nagydíjat nyertünk.

MUNKASZERVEZÉS

A cég méretéből és a működés tempójából adódóan a működés „kézi vezérlésű”, kétműszakos hétköznapi munkarendben lekezelhető. A kollégák rugalmassága, terhelhetősége nagyban segíti a határidők betartását. Saját kalkulációs és munkatáska-készítő szoftverrel rendelkezünk, amit folyamatosan fejlesztünk.

Vállalkozásunk tulajdonosai egyben vezetői is a cégnek, akik aktívan részt vesznek a termékfejlesztésekben és a megvalósításban is. A „harmadik” műszak mindig a specialitásokról szól.

SPECIALITÁS

Jelenleg folyamatban van az egyedi arany-, illetve ezüstműnyomatok kifejlesztése digitális–ofset kombinált technológiával. Ezenkívül ofset-technológiával készült műanyag felületkezelésű termékek nyomtatásával is kísérletezünk.

A MEGRENDELŐK

Stabil megrendelőpartneri körrel rendelkezünk, akik nagyrészt elégedettek a termékeinkkel. Munkánkat a vevői igényeknek rendeljük alá, de

nagyban segítjük őket az elképzeléseik megvalósításában is, aktívan részt veszünk a termékfejlesztésben is.

A NYOMDAIPAR JÖVŐJÉÉRT

A nyomdaipari képzést lehetőségeinkhez képest anyagilag is támogatjuk, hogy olyan szakmai oktatók tanítsák a jövő nyomdászait, akik termelési környezetből érkeztek, szakterületükön kimagasló eredményeket értek el. Akkreditált gyakorlati képzőhelyként folyamatosan részt veszünk a tanulóképzésben, jelenleg két gépmesterlány próbálja elsajátítani a minőségi nyomtatás fogásait nálunk. Kiadványszerkesztőknek összefüggő nyári szakmai gyakorlaton és évközi gyakorlati órán is lehetőséget biztosítunk az aktuális technológia elsajátításához.

Maczák „Művek”

Maczák György
ügyvezető

2004-ben kezdtem tevékenységemet, mint egyéni vállalkozó. Szitanyomtatással 1986 óta foglalkozom. Először kizárólag hobbiszinten, majd mellékfoglalkozásként, már egy kis keresetkiegészítést remélve és kapva ettől a szakterülettől. Az első, és akkor azt hittem, hogy az utolsó munkahelyem a Kner Nyomda volt, ahol egy speciális területen (kombinált csomagolóanyag-gyártás mélynyomtatással) dolgoztam 24 éven keresztül, nagy lelkesedéssel. Rendkívül érdekes volt maga a szakma is, de ezen belül a mélynyomtatás tulajdonképpen telitalálat. Fontosnak tartom elmondani, hogy a szakmai ismeretek mellett nagyon sok más dolgot is volt lehetőségem megfigyelni és részben megtanulni. Ilyen volt például a szervezethez, a rend, a világos gondolkodás és nem utolsósorban az erkölcsi értékek, illetve azok tartása. Azután az élet egy tekercsnyomó heatset ofszet üzembe sodort, amely átmenetet jelentett egy profi nagy-

vállalat és a jelenlegi önálló magánszféra között. Pár év elteltével, 2004-ben elindítottam felületnemesítő vállalkozásomat. Először UV-lakkozás történt szitatechnológiával, majd 2007-ben termofóliázással bővült a paletta. A hiányzó harmadik láb a prégfóliázás volt, amely 2014-ben indult.

ÍGY KEZDŐDÖTT...

Mint említettem, egész életemben speciális területen tevékenykedtem. Ez is az a javából. Ilyen jellegű felületnemesítő üzem nem sok működik az országban, ami persze egyáltalán nem baj. Erősségünk a pontosság, a Kner Nyomdában szerzett különböző műanyag felületekkel kapcsolatos és egyéb ismeretek. A vevőim eleinte furcsán néztek, amikor megrendeléskor néhány kérdést kellett tisztázni a munka indítása előtt. Később azonban rájöttek, vagy legalábbis nagyon remélem, hogy ez alapvetően az ő érdeküket szolgálja.

A MOTTÓ

Jelmondatunk ugyan nincs, de szoktam mondani, úgy kell dolgozni, hogy a vevő jöjjön vissza, ne az áru. Tekintve, hogy ezt már valaki kitalálta, nem tartottam illendőnek jelmondatnak átvenni.

GÉPPARKUNK

Sakurai szitanyomó cilindres gép B1-es méretben. Svécia kombinált szárítóval, ami azt jelenti, hogy az UV-szárítás mellett hagyományos oldószeres festékekkel is tudunk nyomtatni. Svécia B1-es síkgyás szitanyomó gép. Az olyan munkákat, ami a cilindres géppel nem nyomtatható, ezen a gépen nyomtatjuk ki. Így a két géppel, a kombinált szárítóval elég nagy terület tudunk lefedni. Komfi gyártmányú Sagitta B1-es termofóliázó gép. Heidelberg SB egyfordulatú gyorsajtó, amelyet az angol B & H cég alakított át prégfóliázásra (B2)

A KIHÍVÁS

A legnagyobb kihívást a szitanyomó gépsor cseréje jelenti, annak tükrében, hogy a jelenleg futó pályázatokban az egyéni vállalkozókat mint réteget, kizárták. Fejlesztzeni, beruházni nem könnyű, jól meg kell fontolni. Ha azonban van hátszél, értsd alatta: vissza nem térítendő állami támogatás, azért nem olyan veszett fejsze, mondhatnám: hát úgy könnyű. Úgy tűnik, most nem az eredmény számít, nem az évek során kialakult fejlődési ív, hanem a társasági forma. Szívesen olvasnék erről a sajtóban.

ÉRDEKES TÖRTÉNET

A legnagyobb volumenű megrendelés pár évvel ezelőtt történt. Olyan nagy volt a tétel, rövid határidővel, hogy a felét egy budapesti neves, nagy tapasztalattal rendelkező nyomdánál helyeztem el. Amikor elkészült, a vevőm kétségbeesetten hívott, hogy a tétel kb. felét (ő nem tudta, hogy nem az egészet nyomtattuk mi), egy egész blokk raklaponként, nem lehet szétszedni. Aznap éjszaka szétszedtük, másnap pedig kijavítottuk. Nagy szerencsénkre javítható volt. A másik nagy szerencse, hogy miután a neves budapesti nyomda nem ismerte el a nyilvánvaló hibát, pár hónap levelezés után mégiscsak fizetett egy jelképes kártérítést. Sok érdekes termék van. Talán nem emelnék ki egyet sem, mert hosszabb lenne bemutatni, de ez éltet bennünket, a sok érdekes termék.

TERMELÉST SZERVEZŐ SZOFTVER

Saját fejlesztésűt használok, melyet röviden bemutatnék. Amikor megérkezik a munka (az esetek meghatározó részében előre nem értesítve minket), megkérdezzük, hogy mit kell csinálni és mikorra. Majd felírjuk egy programtáblára, és elkészítjük. Ha nem fér be a kívánt határidőre, kicsit alkuszunk, de nagyon rövid idő alatt kiszolgáljuk ügyfeleinket. Tudom, hogy nagyobb cégeknél ez nem járható, ott bonyodalmak vannak meg szoftverek. De azt is tudom, hogy akit ma kerámiaművésznek hívnak, mi azt csak úgy mondjuk, hogy fazekas.

KÜLÖNLEGESSÉGEK

Van saját fejlesztésű technológia és anyaghasználat is jó néhány. Ezek a mi erősségeink, melyek a dolog természetéből adódóan nem publikusak. Ezeket akkor sejtik meg ügyfeleink, amikor ők is megpróbálnak olyat előállítani, amelyet mi naponta, majd jönnek a meglepetések, illetve a visszatérések.

A JÖVŐ

Mit teszek a jövő érdekében? Igyekszem az eredményt a lehető legkisebb energiaráfordítással elérni. Takarékoskodunk az anyagokkal, vigyázunk arra, hogy kevés hulladék keletkezzen, és ahogy lehet, vigyázunk a földünkre. Tevékenységünk speciális, nincs minden sarkon ilyen technológia. Szívesen megmutatom a fiatal nyomdászoknak, hogy én is kedvet csináljak nekik ehhez a szép szakmához.

Royal Nyomda Kft.

Balog Miklós

ügyvezető

www.pcrooyal.hu

pcroyal@invitel.hu

A Royal Nyomda Kft. 2001-ben került megalapításra. A piaci körülmények vizsgálata után jött létre egy kisebb (összesen 10 fő munkavállaló) öntapadó címkéket gyártó üzem, mely Gyulán egy volt bútorgyár épületében kezdte meg a termelést. A nyomda telephelye jelenleg is Gyulán van. A kezdetek kezdetén 2 Gallus R160 típusú nyomógép állt rendelkezésünkre. 2005-ben behúztunk egy Gallus R300 típusú nyomógépre is. Ennek a gépnek a maximális alapanyag-szélessége 310 mm, így a jóval nagyobb méretű címkék gyártását is el tudtuk vállalni.

A folyamatos fejlődésnek köszönhetően 2006-ban egy Saturn bobinázó gépre is sikerült behúznunk, amely jelentősen lecsökkentette a címkék gyártási idejét.

Egyre több volt az igény a felületnemesítési eljárásokra, így 2008-ban nyomdánk gépparkja egy melegfóliázó-domborító géppel bővült.

2017-ben a Marzek Kner Packaging által eladásra kínált Gallus R160-as nyomógépét vette meg a nyomda, illetve a 2018-as év legnagyobb beruházása egy olasz gyártmányú Gidue flexó nyomógép, amely korszerűbb, mint a Gallus nyomógépeink, nagyobb pontosságú, és minőségben még jobb termékek előállítására képes.

ERŐSSÉGEK

Azt valljuk, hogy a mi erősségünk az összeszokott csapatban rejlik. Összesen tíz fő dolgozik a nyomdában, többnyire a fiatalabb generációból, így ebben a fiatalos, lendületes csapatában különleges a Royal Nyomda. Nem mi vagyunk a legnagyobbak az öntapadó címke piacán, de folyamatosan fejlesztünk, újabb kihívásokat keresünk és ehhez elengedhetetlen a pörgés és a modern felfogás.

JELMONDAT

Van az a mondat, hogy nincs lehetetlenség, csak tehetetlenség. Talán ez a mondat illik a legjobban a Royal Nyomdára. Igyekszünk a megrendelőinket a lehető legjobban kiszolgálni, így törekedve

a vevői elégedettség elérésére. Tevékenységünk jól tükrözi a négy részből felépülő filozófiánkat, amelyek a következők: törekvés a vevői elégedettség elérésére, folyamatosan stabil és magas minőségű, színvonalas termelés, versenyképes ár és gyors alkalmazkodás.

GÉPPARK

A nyomtatást a fentiekben már említett svájci Gallus cég keskenypályás nyomógépein, illetve az olasz Gidue nyomógépen végezzük.

Nyomógépeink:

- ◆ Gallus R160 (max. tekerccsszélesség 180 mm, max. 7 szín + lakk vagy 8 szín),
- ◆ Gallus R160 (max. tekerccsszélesség 180 mm, max. 5 szín + lakk vagy 6 szín),
- ◆ Gallus R160 (max. tekerccsszélesség 180 mm, max. 4 szín + lakk vagy 5 szín),
- ◆ Gallus R300 (max. tekerccsszélesség 310 mm, max. 6 szín + lakk vagy 7 szín),
- ◆ Gidue S. Combat 370 8K (max. tekerccsszélesség 360 mm, max. 7 szín + lakk vagy 8 szín).

Tudjuk, megrendelőinknek, vevőinknek nagyon fontos, hogy termékeik ne csak esztétikusak, minőségileg kifogástalanok, hanem meggyőzőek is legyenek. A felületnemesítési eljárások jelentős részben járulnak hozzá a címkék és csomagolóanyagok esztétikusabbá tételéhez. Ezzel téve eleget a bor- és kozmetikaipar elvárásainak, cégünk rendelkezésére áll egy Cartes típusú melegfóliázó gép, amely egy menetben tud domborítani, illetve prégegni. A prégeléshez, domborításhoz szükséges kliséket a nyomdánk tulajdonát képező vésőgépen gyártjuk, így kerülve el a hosszadalmas átfutási időket.

KIHÍVÁS AZ ELMÚLT ÉVBEN

Nyomdánk egyik erőssége és szépsége a kis létszámú, összeszokott csapatban rejlik, ezért a 2018-as évben mindenképpen az új flexógép beruházása jelentette a legnagyobb kihívást, hiszen sokkal több vevői igényt kell kielégítenünk,

ugyanakkora létszámmal, a megszokott minőségben és gyorsaságban.

A szakemberhiány az, ami nem csak nálunk, hanem mindenkinél nagy kihívást jelent, már évek óta. Egy kisebb nyomdánál ez még inkább szembetűnő, de a lehetőségeinkhez mérten próbáljuk a maximálist kihozni minden helyzetből.

LEGÉRDEKESEBB TERMÉK

Nagyon sok érdekes címkét gyártunk. Külső szemmel nézve talán a melegfóliázási eljárással készült termékeink azok, amik a legmegnyerőbbek, hiszen ez a technológia sokkal több pluszt ad egy címkének a végeredményben.

Házon belül a kedvencünk azonban egy nemrég nyílt gyulai kézműves sörfőző cég címkéi. Grafikailag nagyon letisztult, egyszerű, de közben mégis nagyszerű dizájn. Ezeknél a címkék-nél a színekkel szoktunk játszani, a legtöbb esetben az adott sör ízesítéséhez igazítjuk azt. Ez is egy olyan ötlet, ami semmiképpen sincs túlgondolva, mégis éppen annyira látványossá teszi a címkét, amennyire kell. Szokták mondani, hogy a kevesebb néha több. Náluk pont ez vált be.

MUNKASZERVEZÉS

Minden egyes gépnél előre kiadott gyártási program van heti kiosztásban, amit mindig legjobb tudásunk szerint állítunk össze úgy, hogy minden vevő időben kézhez kaphassa megrendelését. Ezáltal mind a gépmasternek, mind a gyár-

tásszervezőnek sokkal egyszerűbb feladata van, hiszen minden könnyen nyomon követhető.

Nyomdánk fontosnak tartotta, hogy saját, személyre szabott szoftverrel dolgozzon. Sokkal hatékonyabb, mert teljes mértékben a mi igényeinkre van szabva, illetve bármilyen esetben általunk variálható, továbbfejleszhető.

SAJÁT FEJLESZTÉSŰ VÁGÁSI MÓDSZER

Van egy érdekes és valószínűleg csak ránk jellemző vágásmódszerünk. A kiszerező vagy más néven bobinázó gépen a vastagabb, erősebb fóliák vágásához kifejlesztettünk egy saját, pengés megoldást.

A „módszer” kialakulásának oka, hogy a kiszerező gép gyári körkései nem vágják a vastagabb fóliát, ezért egy általunk elkészített tengelyre erősítettünk fel borotvapengéket. Ezeknél az alapanyag típusoknál a pengék hatékonyabbnak bizonyultak a körkések-nél.

MEGRENDELŐI IGÉNYEK

A megrendelői igények önmagukban is nagyon változatosak. Szinte minden megrendelőnknek van egyedi kívánsága. Mi – azonfelül, hogy megvalósítjuk őket – csak csiszolni szoktunk rajtuk, hiszen a megszerzett tudásunk és tapasztalataink által szakmailag tudunk javítani egy-egy kérésen, még szebbé és jobbá téve ezzel a végeredményt. Viszont nem mondanám, hogy a kialakult vevőkörünknek sok esetben lennének különleges kérései. Elég ritka, amikor olyannal keresnek meg minket, ami komolyabb kihívást vagy nagyobb fejtörést okozna. Pedig kifejezetten szeretjük ezeket a ritka alkalmakat, bár több lenne belőle.

ROYAL NYOMDA KFT. A NYOMDAIPAR JÖVŐJÉÉRT

Ott vagyunk minden fontosabb szakmai konferencián, amelyeken sokszor szóba kerül a nyomdaipar jövője. A jövőbe mutató javaslatokból a Royal Nyomda Kft. is igyekszik kivenni a részét. Ezenkívül nyomdánk több, nyomdaiparral kapcsolatos társasággal, intézménnyel is kapcsolatban áll. Ebből az egyik a békéscsabai Szent-Györgyi Albert Általános Iskola és Gimnázium nyomdaipari része. A tanulónak nyári gyakorlati helyet biztosítunk, ezzel is ösztönözve őket, hogy maradjanak a nyomdaiparban. Nálunk a magasnymtatás és a flexónymtatás technológiájával ismerkedhetnek meg a diákok.

Délkelet-Press Szolgáltató Kft.

Beregszászi László
vezetői tanácsadó

RÖVID TÖRTÉNETÜNK

A nyomdát 1992-ben alapították a rendszerváltást követően induló Békés megyei hetilap, a Heti Délkelet tulajdonosai. Az indulás egy D18 rotációs 4+4 színes, A4-es, 16 oldalas coldset ofszetgéppel kezdődött. A nyomda életképesnek bizonyult. Az elkövetkező évek főbb fejlesztései:

- ◆ 1995-ben – országosan is élvonalban – a heatset technológia belépése Solna C96 A4 16 oldalas nyomógéppel,
- ◆ 1998 és 2000 között újabb Solna C96, Komori L28 ötszínes íves ofszetgép, CtP, 2500 m²-es nyomdaépület-bővítés.

A nyomda fő profilja a hirdetési újságok, szórólapok voltak – külön kiemelném az ország teljes területére 45 féle Szuperinfó gyártását. A nyomda létszáma a 2000-es évek első felében elérte a 130 főt, árbevétele a 1,5 milliárd Ft-ot.

A 2000-es évek második felében a Magyarországon felgyorsuló heatset ofszetgép beruházások miatt megjelenő jelentős többletkapacitások nem párosultak a piac bővülésével: kapacitáskihasználatlanságok, az árverseny miatt csökkenő árak veszteséges gyártást eredményeztek a nyomdák életében. A nyomda fennmaradása más személyi okok miatt is kérdésessé vált. 2006-

ban tulajdonosváltás következett be, az új tulajdonos a Tlačiareň Garmond s.r.o. szlovák cég lett. Az új tulajdonosnak sok nehézséggel kellett szembenéznie: erős piaci és árverseny, a versenytársakhoz képest elmaradott géppark, csökkenő rendelésállomány, alacsony hatékonysággal működő szervezet.

ÚJ MŰKÖDÉSI STRUKTÚRA

A 2007 és 2013 közötti évek az életben maradásról szóltak. A reorganizációs tevékenység főbb elemei: egy a tevékenységét befejező svéd rotációs nyomda gépparkjának megvételével javítani az eszközpark termelékenységén. Külső szakemberek igénybevételével új vezetői csapat felállítása és új működési struktúra kialakítása. A termelésirányítás hatékonyságának növelése érdekében egy kész alkalmazás, a Scroll termelésirányítási szoftverrendszer moduljai kerültek fokozatosan bevezetésre. Komplex érdekeltségi rendszer készült a nyomógépekre, amely a teljesítmény növelésében és a papír megtakarításában tette érdekelté a gépek személyzetét. A termékprofil és a vevőállomány tisztítása, valamint az átszervezések jelentős hatékonyságnövekedési hatása következtében a létszámot, több lépcsőben, 50 százalékkal csökkentették.

STRATÉGIA

Míndezek, valamint a nyomdaiparban lezajlott konszolidáció következtében 2014-től viszonylag nyugodt és biztonságos üzletmenetet élhetünk meg. A nyomda tevékenysége és profilja nem változott: reklám- és kereskedelmi tájékoztató nyomtatványok, közéleti folyóiratok gyártása heatset ofszettechnológiával. A gyártáshoz rendelkezésre álló géppark: Agfa CtP, 2 db Solna C96 nyomógép, 2 db irkafűző gép. Éves árbevéte- lünk közel 800 M Ft, amelyet 45 fős létszámmal érünk el. Piaci munkánkban – reálisan számolva a gépparkunkból következő korlátainkra – meg kellett találnunk azokat az értékeinket és az ezt kereső piaci szegmenseket, amelyekkel boldogulni tudunk:

- ◆ a nyomdaiparban megszokottnál nagyobb rugalmasság megrendelőink felé;
- ◆ sok kisebb piaci szereplővel több lábbon állás;
- ◆ tartalékkapacitások biztosítása a promt kiszolgálás céljára;
- ◆ elkötelezett, kreatív kereskedelmi munkatársak a megrendelői igények kielégítésére;
- ◆ motiválható, az innovációra fogékony műszaki és termelési szakemberek (pl. az A4 négyoldalú termék készre gyártási technológiájának kidolgozása).

DÉLKELET-PRESS

A SZAKMAI KÉPZÉSÉRT

Részt vállalunk az ország legjelentősebb nyomdaipari képzését biztosító békéscsabai Szent-Györgyi Albert Szakgimnázium gyakorlati képzőhelyének biztosításában: a rotációs ofszetgép-mesterek képzése.

Elérkeztettnak láttuk a helyzetet nyomókapacitásaink korszerűsítésére: 16 oldalas Rotoman N nyomógép beruházása zajlik a hozzá szükséges üzemcsarnok átalakításával, amely ez év végére fejeződik be. Célunk jelenlegi piacunk megtartása mellett újabb, elsősorban exportpiacokon helyet találni: földrajzi helyzetünkben adódóan Románia Magyarországgal határos megyéi. A nyomógép-beruházás tervezett eredményei:

- ◆ a belépő többletkapacitás nagy termelékenysége révén jelenlegi termelésünk 150%-os növelése;
- ◆ a korszerűbb nyomógép által megvalósuló jelentős termelékenységjavulás, a műszaki-technológiai képességek nyújtotta lehetőségek realizálása termelési árainkban és megrendelőink kiszolgálásában.

Kolorprint Nyomdaipari és Kereskedelmi Kft.

Knyihár János

ügyvezető-tulajdonos

www.facebook.com/kolorprintkft

CÉGTÖRTÉNET

A cég, jogelődjét tekintve, több mint 25 éve működik, a Békés Megyei Könyvtár házi nyomdájából nőtte ki magát a privatizáció idején. Kezdetben néhány fővel, kezdetleges eszközökkel folyt a termelés, elsősorban könyvek és kisebb nyomtatványok gyártásával foglalkoztunk.

Az átalakulás után, 18 évvel ezelőtt egy új két-színes, B3-as Dominant gép beszerzésével tettük meg a komolyabb lépéseket a termelékenység és a minőségi mutatók irányába. A könyvtár átalakításával, tíz évvel ezelőtt új és kibővített bérelt telephelyen folytatódott a mindennapi munka, mely ma is Békéscsabán a Teleki u. 6 szám alatt működik. Az áttörés 2015-ben történt meg, amikor is több beruházással elsősorban jó állapotú használt gépek beszerzésére volt lehetőség, melyre nagy szükség volt a termelés és hatékonyságának biztosítása érdekében. Új és meglévő technológiák ötvözésével sokkal szélesebb termékskálát és bővebb szolgáltatást kínálunk a megrendelőink számára.

SPECIALITÁS

Abban egyedi, hogy hosszú évek óta összeszokott csapat dolgozik együtt. A kollégák mindenben támogatják egymást, és minden munkatárs átlátja az egy-egy termék elkészülésének különböző fázisait, segítjük egymás munkáját. Úgy gondolom, a mai rohanó világunkban igyekszünk a lehetőségekhez képest egy nyugodt légkört biztosítani dolgozóink számára. A megrendelői oldalról viszont azért egyedi, mert sokféle nyomdaipari termék legyártását tudjuk megvalósítani.

ÜZLETI HITVALLÁS

Örülünk, ha megrendelőink elégedettek a munkáinkkal, és ez ad hitet a megnövekedett feladatok elvégzésére, újabb és újabb kihívások kivitelezésére. Elégedettek akkor lehetünk, ha nem csak gyártunk, hanem alkotunk is egy kicsit, mert minden termék önmagáért beszél.

GÉPPARK

Kevés új berendezésünk van, ezek inkább kisebb kiegészítő gépek, eszközök. Viszont a három évvel ezelőtt megkezdett beruházások eredményeként már van egy B2-es négyszínes Dominant, egy CTP, egy B2-es stancagépünk, egy B2-es hajtógató gép, Dupló összehordó tűző- és vágógépek és egy kiskapacitású könyvkötő gép, a meglévő Romayor, Grafopress, kézitégely, perforáló berendezés és a hozzá tartozó kiegészítő gépek, eszközök mellett.

AZ ELMÚLT ÉV LEGNAGYOBB KIHÍVÁSA

A legnagyobb kihívás az volt, hogy minél hamarabb fejlődni kellett, ehhez beruházásra volt szükség, mert egyébként tarthatatlan volt a termelés időbeni és minőségbeni teljesítése. Természetesen a meglévő személyzetnek is át kellett állnia az újonnan beszerzett gépek, berendezések igazi hasznosságára és biztonságos üzemeltetésére.

A LEGÉRDEKESEBB TERMÉK

Élményszámba megy, ha mívés könyvet készítünk (pl. az Egy város, öt karika, amely Békés megye olimpiikonjairól készült könyv) vagy egyedi alkalmi nyomtatványokat, ami valahol a régi szakma mutatója, ugyanakkor fontosak az új kihívások is. Talán egy ma már egyáltalán nem érdekes és ritka megvalósult termék volt az, aminek akkor kitaláltuk a kivitelezését, ez a kaparós sorsjegy elkészítése. Abban az időben (tudunkkal) ilyen csak egy-két helyen készítették az országban, és eléggé zárt, hozzáférhetetlen módon. Megoldottuk – de ez ma már rutinmunka.

MUNKASZERVEZÉS

A munkafolyamatok viszonylag könnyen követhetők, hiszen csak nyolcan vagyunk, éppen ezért rálátásunk van a teljes munkafolyamat-

ra, melyre azért is szükség van, ha bárki kiesik a munkából, tudjuk helyettesíteni. Többünk is az úgynevezett Kner-iskolából és -munkahelyről került ki a magánszférába, ott megtanultunk minden alapot, amelyet – azt gondolom – még ma is lehet bizonyos területeken hasznosítani.

A NYOMDAIPAR JÖVŐJE

A jövő... Ezzel komolyan kell foglalkozni, és úgy tartom, ebben a szakmában is szükségesek a kellő alapokkal felvértezett igazi nyomdászokat nevelni minden területre. Ez sajnos nem könnyű, mert oktatni is nehéz, hiszen annyi új technológia és ugyanakkor régi rendszer van, hogy a tanuló hiába tanulja meg az adott gyakorlati helyen ügyesen a szakmát, ha elkerül egy teljesen más területre, majdnem kezdheti az elején. Nekünk könnyű dolgunk volt, tárt karokkal vártak bennünket a Kner nyomdába, és bátran dobtak bele a mély vízbe. Ez ma már jóval nehezebb, annyi minden változott és fejlődött, nagyon nehéz követni, ugyanakkor sok az új, modern eszköz és berendezés, ami viszont bizakodásra ad okot, hisz a fiatalok fogékonyak az új dolgokra. Lehetőségünk szerint mi is képezünk – gyakorlati hely vagyunk, és fontosnak tartjuk a képzést.

Reproform Bt.

Rigler Attila
ügyvezető
www.reproform.hu

AZ INDULÁS

Több évnyi tördelőszerkesztői munka után 1997-ben – gondolva egy merészet – megalapítottam a Reproform Bt-t. Kezdetekben Szekerka Mihály volt kültagként segítségemre, aki később egyéb elképzelései miatt kivált a cégből.

Jelenleg is kétfős kisvállalkozásként működünk. Induláskor fő profilunk kizárólag nyomdai előkészítésből és grafikai munkákból állt. Leginkább a helyi kisnyomdák megrendeléseire építkeztünk, valamint – többek között – a helyi Szuperinfót és a Csabai Mérleg elnevezésű hetilapot tördeltük, amit egészen 2008-ig sikeresen végeztünk.

MEGRENDELÉSEK

A rendszeresen visszatérő munkák mellett egyre több energiát fordítottunk saját megrendelői körünk folyamatos bővítésére, amit alkalmi prospektusok, kiadványok grafikai munkáinak kivitelezésével egyre inkább sikerült véghezvinnünk.

TECHNOLÓGIAI VÁLTÁS

Működésünkben nagyobb fordulópontnak bizonyult 2010, amikor felismerve a digitális technológia előnyeit, sikerült megvásárolnunk egy Xerox típusú nyomdagépet.

Ekkortól tevékenységünk kiegészült digitális nyomdai szolgáltatásokkal.

Megbízhatóságunknak, igényes és pontos grafikai, illetve nyomdai munkánknek köszönhetően elég hamar sikerült észrevehető szeletet kiharcolnunk a helyi digitális nyomdai „tortából”.

GÉPPARK

Immár közel négy éve Konica Minolta Bizhub Pro 1060L típusú digitális nyomdagéppel nyomtatunk. Emellett kötészet terén is fejlesztettünk: Ideál 5260-as vágógéppel, hajtogatógéppel, körkéses riccelőgéppel, bieglővel és egyéb kisgépekkel is felszereltük.

SPECIALITÁS

Még egy fontos területen sikerült kivívniunk régi és új partnereink elismerését, ez pedig a kis példányszámú íves címkenyomtatás. Ehhez nélkülözhetetlenek a digitális stanológépeink, amit két Graphtec CE6000-40 típusú asztali kivágóplotter képvisel. Ebből az egyik egy nagy pontosságú, automata berakóasztalos F-Mark egységgel együtt működik, mely lehetővé teszi nagyobb példányszámú öntapadós termékcímkek stanolását is. Mindehhez már nem szükséges a hagyományos stanoláshoz elengedhetetlen vágószerszámok elkészítése sem, amivel a kivitelezéshez szükséges időt tudjuk jelentősen csökkenteni.

KOOPERÁCIÓ

Megrendelőink felől számos alkalommal kapunk olyan felkérést, ami igazából már nem a mi példányszámra szabott munkáink közé illeszkedett, ezért bátran vállaltunk olyan megrendeléseket is, amiket alvállalkozók bevonásával teljesítettünk. Ma már több mint 21 év szakmai tapasztalat birtokában könnyen megtaláljuk magunkat a nyomdaipar összetett világában, megrendelőinknek segíteni tudunk elvárásaiknak leginkább megfelelő nyomda kiválasztásában is.

HATÁRON TÚL IS

Büszkék lehetünk arra is, hogy jó hírünk az ország távolabbi részeibe, illetve határainkon túlra szintén eljutott. Immár nyolc-tíz éve jelentős megrendelőink közé tartozik két romániai cég, de dolgoztunk már szerb, horvát, szlovák, cseh és osztrák cégeknek is. Emellett két budapesti ötcsillagos luxushotel, egy nemzetközi ingatlanügynökség és egy neves budai magánklinika is visszatérő ügyfeleink közé tartozik.

TÁVLATOK

Jelentős lépésnek tekinthető, hogy ebben az évben az eddigi szűkös béreleményünket saját tulajdonú, európai színvonalú belvárosi ingatlanra „cseréltük”. Reményeim szerint, ezzel a további fejlődés előtt sikerült utat nyitni, hiszen nem titkolt szándékom, a létszámot növelve újabb szintet lépni.

Kner Imre szakkönyvtára

KNER IMRE NYOMDÁSZATI VONATKOZÁSÚ ÉRTÉKES KÖNYVTÁRÁNAK ISMERETLEN EPIZÓDJÁRÓL

Bánfi Szilvia

Farkas Judit Antónia a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Könyvtárának Kner-különgyűjteményéről írt tanulmányában említette: „A gyűjtemény teljes körű feldolgozásához, az eredeti könyvtár rekonstrukciójához további levéltári kutatásokra van szükség.” Ehhez kívánunk hozzájárulni az Országos Széchényi Könyvtár Irattárában fellelhető dokumentumok ismertetésével, amelyek a huszadik századi magyar történelem tragikus időszakában, 1944-ben íródtak.

Ezt az időszakot Radnóti Miklós Töredék című versora pontosan jellemzi: „...mikor ki szót emelt, az bújhatott, s rághatta szegyenében ökleit, – az ország megvadults egy rémes végzetten vigyorgott vértől és mocsoktól részegen”. Nem kis bátorságról tettek tanúbizonyságot mindazok, akik szembeszálltak az embertelen viszonyokkal, és tették a dolgukat saját erkölcsi értékrendjük és szakmai álláspontjuknak megfelelően. Ilyen személy volt Fitz József (1888–1964) könyvtáros, nyomdászattörténész, a Magyar Nemzeti Múzeum alá tartozó, de önálló szervezeti egységként működő Országos Széchényi Könyvtár akkori főigazgatója. Aki nem hajtatta végre Kolosváry-Bocsa Mihálynak, a sajtóügyek kormánybiztosának hírhedt rendelkezését (11. 300 M. E), a baloldali és zsidó szerzők műveinek kivonását a nemzeti könyvtár állományából. Mindent megtett munkatársa, Halász Gábor megmentésének érdekében is. Továbbá mentette a tulajdonuktól megfosztott zsidók szellemi és tárgyi értékeit.

Fitz József főigazgató

Többek mellett Halász Gábor ezerkötetes, gondosan válogatott világtörténeti könyvtárát, illetve a főntebb említett Kner-könyvtárát.

Fitz József figyelmét az igen értékes Kner-könyvtár veszélyhelyzetére Hoffmann Edith¹ hívta fel. Az 1944. május 30-án kelt levelében, amelyhez csatolta Kner Imréné levelét, felkéri a címzettet, hogy intézkedjék sürgősen: „Igen tisztelt Tanár Úr, ...Alig kérdéses, hogy ez a legértékesebb könyvtárak egyike, melyben nyomdatörténeti szempontból is számos

oly kötet van, mely a Nemzeti Múzeumban hiányzik, és igen fontos volna, hogy meglegyen. Hiszen, Önnek nem kell magyaráznom, mit jelent a Kner-könyvtár.”² Fitz József pontosan tisztában volt a hosszú évtizedek alatt létrejött gyűjtemény felbecsülhetetlen értékével.³ Hoffmann Edith kérésének megfelelően Csánky Dénestől,⁴ a Szépművészeti Múzeum főigazgatójától, a zsidó zár alá vett műtárgyak számbavételére és gondozására kinevezett kormánybiztosától kért írásban segítséget a következő napon, 1944. május 31-én: „...Kner Imréné ... bejelenti, hogy gazdátlanra vált lakásukban, Gyomán, férjének kb. 9000 kötetből álló könyvtára maradt. ... Tekintettel arra, hogy az értékes könyvtár jelenleg gazdátlan és fennmaradását veszélyeztetettné látja, kéri, hogy tekintsék nemzeti vagyonnak és foglaltassák le az állam részére.”⁵ Ezt követően Fitz József és a kormánybiztos a Kner-könyvtár ügyében személyesen is tárgyalhattak. Erre utalnak Csánky Dénes 1944. június 2-i válaszlevelének következő mondatai: „A nagy értékű könyvtár megmentése érdekében a zárolást hétfőn fogom elvégeztetni és pedig dr. Bándy gyakornok úr közbejöttével, akit Méltóságod volt szíves nekem ajánlani. Bándy hétfőn fog Gyomára utazni.”⁶ Tehát a könyvtár anyagának lajstro-

mozását és zár alá helyezését – vagyis a kötetek becsmargolását és Budapestre történő szállítását – ezután haladéktalanul megkezdték.

A korszak teljes kiszolgáltatottságát, az emberek félelmét, egymás iránt érzett bizalom hiányát jól jellemzi a Hoffmann Edith által saját kezűleg írt feljegyzés hátoldalára piros ceruzával Fitz Józseftől származó megjegyzés: „Kner Imréné bejelentése dr. Hoffmann Edith útján. Knerné levelét Hoffmann Edith visszavette.”⁷ Sajnálatosan ezért nem ismerhetjük meg Kner Imréné levelét, de a Fitz által írt kérvényből mégis rekonstruálhatjuk a férjét már elvesztő feleségnek az értékes Kner-könyvtár állományáról közölt információját. Eszerint a ca. 9000 kötetet kitevő gyűjtemény: „...jórészt nyomdászattörténeti és nyomdászatechnikai szakkönyvtár, egy tekintélyes részében pedig bibliofil könyvtár a legjelesebb nyomdák számozott példányai-
val, ritkaságokkal, továbbá a Kner-nyomda és könyvkötészet teljes mintagyűjteményével.”⁸

Kner Imre szakkönyvtára című címjegyzék bevezetőjében olvasható, hogy ...a „Zsidó műkincsek kormánybiztossága” lefoglalta és Békéscsabára szállította a Kner-könyvtárat. A felszabadulást követően Kner Imre fia, Mihály ...Rákosi Mátyás közbenjárására visszakapta a könyveket egy pajtából, ahol heverték, hazaszállította Gyomára.⁹ Ezzel szemben a valóságban úgy történt, hogy a Fitz által ajánlott Bándy gyakornok a megbízást teljesítette. Az értékes könyvtárat felhozatta a Nemzeti Múzeumba, ahol más, ugyancsak védelemre szoruló értékekkel együtt az épület

Hoffmann Edith művészettörténész

pincéjében átvészelte Budapest ostromát. Ezt igazolja az 1945. május 7-én Fitz József igazolóbizottsági tárgyalásán Kner Erzsébet és Haiman-Kner György tanúvallomása. Eszerint Fitz József intézkedése valójában megmentette a Kner-könyvtárat, amelyet a felszabadulás után hiány nélkül ők kaptak vissza.¹⁰

Fitz József főigazgatót az igazolóbizottság politikai szem-

pontból vezetői állás betöltésére alkalmatlannak ítélte. Ennek következményeképpen 1945. május 31-i hatállyal visszavonták vezetői megbízását, majd 1946-ban B-listára téve nyugdíjazták. Hoffmann Edithet 1945 tavaszán munkába sietve egy orosz katonai teherautó ütötte el. Nem kapott orvosi ellátást, amelynek következtében elvérzett.

JEGYZETEK

- 1 Hoffmann Edith (1888–1945) művészettörténész, a Szépművészeti Múzeum Grafikai osztályának vezetője.
- 2 Országos Széchényi Könyvtár Irattár (továbbiakban OSzK It) ad 131/1944.
- 3 Farkas Judit Antónia idézi Kner Imre 1935. március 11-én Fitz Józsefhez írt levelét, amelyben kifejti, hogy milyen indokok sarkallták a könyvtárának létrehozását. Farkas, i. m., 202.
- 4 Csánky Dénes (1885–1972) festőművész, múzeumigazgató, a lefoglalt zsidó műkincsek kormánybiztosa. 1944 végén a Szálasi-kormány utasítását végrehajtva megszervezte a Szépművészeti Múzeum, valamint az oda beszállított műkincsek Németországba szállítását. 1945 után nem tért haza.

- 5 OSZK It 131/1944.
- 6 OSZK It 131/1944. – 10/1944. Kb. sz.
- 7 OSZK ad 131/1944.
- 8 OSZK It 131/1944.
- 9 Kner Imre szakkönyvtára. Címjegyzék. A Magyar Iparművészeti Főiskola Könyvtárának Kner-különgyűjteménye, összeállította Zoldy Pál, Békéscsaba-Gyoma (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei 9. Szer. Petőcz Károly), Kner Nyomda, 1985, 3.
- 10 Pogány György, Igazolóbizottsági eljárások és B-listázás. 1. rész. = Könyvtári Figyelő 2015. 3. sz. 347. – Pogány György, Háborús károk, személyi tisztogatás és az állomány selejtezése a könyvtárakban (1945–1953). In: Fejezetek a magyarországi könyvtáriügy történetéből (1945–1956). Szerk. Sonnevend Péter. Budapest, OSZK–Gondolat, 2018, 152.

Könyvnyomtatás Békés megyében

BÉKÉS MEGYE MAGYARORSZÁG NYOMDÁSZATI TÉRKÉPÉN

V. Ecsedy Judit

A 19. században, vagyis abban az időben, amikor az első Békés megyei nyomdákat alapították, ez a viszonylag kis területű vármegye Bihar, Arad, Csanád, Csongrád és Jász-Nagykun-Szolnok vármegyék közé volt beékelődve. Olyan nagy múltú nyomdai centrumok szomszédságában, mint Nagyvárad és Debrecen, sőt 1801-től kezdve Szeged is. Az újonnan, 1801-től jelen lévő szegedi nyomdaipar vonzásköre a 19. sz. folyamán több vármegyére, köztük Békés megyére is kiterjedt, amivel hozzájárult Szeged regionális központi szerepének megerősödéséhez. A környező megyeközpontokban működő nagy múltú műhelyek léte azonban nem akadályozta a vállalkozó kedvű Békés megyei nyomdászokat abban, hogy egymás után létesítsék könyvnyomtató műhelyeiket. Sőt, inkább serkentően hatott, mert lehetőséget láttak abban, hogy a helyi igényeket helyben elégítsék ki.

A gyulai Dobay nyomda alkalmanként megjelenő hírlapja

1858-ban kiépült a vasúti fővonal Békéscsaba és Pest között. A másfél évtized múlva megépült és a nemzetközi kereskedelem-ben fontos szerepet játszó Nagyvárad–Fiume vasútvonal szintén Békés vármegyén haladt keresztül. A 19. század végének általános gazdasági fejlődésében Békés vármegye országos viszonylatban is élen járt. Amikor az első békés megyei nyomdák létesültek, akkor a vármegye székhelye még nem Békéscsaba, hanem Gyula volt. A megyét jelenleg délről és keletről Románia határolja. Az országhatárok megváltozása a Békés megyei nyomdákat az 1920-as évektől kezdve súlyosan érintették, hiszen közönségük, felvevőpiacuk a határon túlra került, és kapcsolataik egy részét is elvesztették.

Ha arra vagyunk kíváncsiak, hogy Magyarország megyei közül hol áll Békés megye a nyomdaalapítás tekintetében, akkor érdemes megnéznünk Firtinger Károlynak a millennium alkalmából 1896-ban kiadott nyomdászati térképét. Itt Békés megye hét nyomdahellyel szerepel. Ezek: Békés, Békéscsaba, Gyoma, Gyula, Orosháza, Szarvas és Szeghalom. Nyomdahelyeinek sűrűségével jóval felülmúlta nemcsak a környező, hanem az ország legtöbb vármegyéjét.

Érdekes módon az első Békés megyei nyomda nem az akkori megyeszékhelyen, Gyulán létesült, hanem Szarvason.

Réthy Lipót aradi fejléces számláján az 1847-es szarvasi alapítás éve olvasható

SZARVAS

Bár általában a megyeszékhelyek szoktak elsők lenni a nyomdaalapítás terén, Békés megyében ez nem így történt. Egy évvel a forradalom és szabadságharc előtt Réthy Lipót és testvére Pál (eredetileg Schlotterbeck) megkapta a nyomdaalapítási engedélyt V. Ferdinándtól. Pál Békéscsaba orvosa, Lipót tipográfus volt. A megye is és a Helytartótanács is támogatta a Szarvason felállítandó

nyomdát, mert a kérelmezők a lakosságnak szlovák és magyar nyelvű egyházi és tankönyvekkel való ellátását ígérték. Mindezt igazolta az általuk előállított termékek összetétele. Réthy Lipót nyomdászcsaládokba nőszült: első felesége a szegedi Grün Orbán leánya (Grünn, akárcsak Réthy apja, Bécsből származott), második felesége pedig a pesti Patzko Ferenc leánya volt.

Bár maga is Szarvason született, a nyomdafelállítás színhelyének megválasztásában talán mégsem ez volt a döntő, hanem a város fejlettsége, forgalmassága, kedvező fekvése és evangélikus egyházi központ jellege is. Tízéves szarvasi működés után Réthy előbb átmenetileg Gyulára költözött, ahol hírlap alapításának gondolatával is foglalkozott. Végül nem maradt ott, hanem Aradra költözött. Mert bár a szabadságharcban nem vállalt szerepet, nyomdáját – több más társához hasonlóan – a szabadságharc szolgálatába állította. Emiatt féléves börtönbüntetést szenvedett, és a továbbiakban is zaklatásnak volt kitéve. Szlovák nyelvű kiadványokat azonban továbbra is szállított Aradról Szarvasra.

Kiadványai rövid idő alatt, gyors megtérüléssel, de mégis megfelelő esztétikai-technikai színvonalon kerültek piacra. Egyik első kiadványa 1847-ben egy dohánytermesztéssel foglalkozó szlovák nyelvű könyv, és még abban az évben nyolc másik kiadvány is kikerült sajtója alól. Szarvason egyidejűleg négy nyelven szedtek és nyomtattak: magyarul, németül, latinul és szlovákul.

Kiadta a szarvasi tudós Ballagi Mór *Magyar párbeszéd, közmondások és szójárások* gyűjteményét két kötetben. Ez volt szarvasi nyomdájának legkiemelkedőbb teljesítménye. 1853-tól kiadványainak nyomdai impresszuma módosul: „Nyomtatott Réthy Lipót gyorsajtóján” – tehát a nyomda eszközei is fejlődtek. Réthy Lipót munkásságának a szarvasinál is jelentősebb része az 1858–1901 közötti aradi időszakra esik.

Szarvason legközelebb akkor létesült nyomda, amikor Sipos Soma megalapította a *Szarvasi Újság* nyomdáját 1877-ben. Hosszabb életű vállalkozás volt Müller Károlyé, amely 1907-től egészen az államosításig működött. Egy újabb újság kiadásával a Szarvasi Közlöny Nyomda és Lapkiadó foglalkozott 1929-től 1944-ig.

GYULA

Békés megye Réthy távozása után nem sokáig maradt nyomda nélkül. Dobay János 1860-ban nyitotta meg nyomdáját Gyulán. A Lippáról, az akkori Arad vármegyéből származó ifjú iparos – aki a hadseregben huszártiszti rangot nyert – kiválóan felszerelt tipográfát állított fel Gyulán, az akkori megyeszékhelyen. Jeleskedett a korszerű és szép kiadványok előállításán. Közmegebecsülésnek örvendett, többször választották újra polgármesternek, ezért segítőtársakra is szüksége volt.

Műhelyében jól képzett szedők biztosították a szakma esztétikai színvonalát, eredményesen reagálva a gyorsan változó divathatásokra. Ezeket az is segítette, hogy a főnök beszerezte az európai nagy öntödék friss kínálatát. Kiadványai közül többet metsetekkel is díszített, fraktúr betűkkel is nyomtatott pl. német imakönyveket (*Andacht zum heiligen Kreuz-Wege*, 1865), és egyik legje-

Réthy Lipót értesítése szarvasi nyomdájának megindulásáról

Dobay János gyulai nyomdájának egyik hirdetése

A gyulai Dobay nyomda elsősorban a helyi igényekre alapozott

lentősebb helytörténeti kiadványa Zsilinszky Mihálytól a *Békésvármegyei régészeti és művelődéstörténelmi* társulat évkönyve (1878).

Nyomdája hírlapkiadással és nyomtatással is foglalkozott: Dobay saját szerkesztésében jelent meg a *Békés* című hírlap, amelybe gyakran maga is írt. Lapszerkesztői és kiadói tevékenysége a megye közéletére is hatással volt. A megye leghosszabb életű hírlapja volt a *Békés*, amely 1939-ben szűnt meg. Nyomda- és kiadóvállalata, amelyet fia, Ferenc vett át, 1942-ig, tehát mintegy nyolcvan évig működött. Hosszú ideig Gyulán egyedüliként, de a századfordulón megjelent mellette a Corvina nyomda, majd az 1910-es években további nyomdák és kiadók létesültek: Szedő Emilé és Leopold Sándoré.

BÉKÉSCSABA

1873. szeptember 21-én kezdte meg működését az első békéscsabai nyomda. Dobay János gyulai nyomdatulajdonos átmenetileg rendezte be itt fiókműhelyét, amelyet öccse Sándor, tanult szakember vezetett. A békéscsabai nyomda aktualitását növelte, hogy ekkor már napirenden volt a megyeszékhely áthelyezése Gyuláról Békéscsabára.

Ugyanakkor egy másik, hosszabb életű nyomdai vállalkozás is indult Békéscsabán, a Povázsay testvérek nyomdája. Az alapító Povázsay László után 1898-tól Sándor és Gusztáv vezette. A nyomda 1910-ig működött, tehát egy ideig az 1903-ban alapított Tevan nyomdával párhuzamosan. A Povázsay testvérek előbb csak apróbb, füzetes nyomtatványokkal foglalkoztak, később azonban újság- és könyvnyomtatás terén is nevet szereztek.

Itt jelent meg a *Békésmegyei Közlöny*, ugyanakkor dolgoztak a helyi szlovákok számára is. 1888-tól az Aradról Békéscsabára került Szihelyszky József nyomdász alapította a Corvina nyomdát, amely később Grüber Dezső tulajdonában a város egyik legjelentősebb üzemévé fejlődött, és az államosításig működött.

A Tevan nyomda előzménye Lepage Lajos papír- és könyvkereskedése volt, amelyet – több más kereskedelmi érdekeltsége mellé – Tevan Adolf 1903-ban megvásárolt. A boltban egy taposó tégelysajtó is volt, amellyel névjegyeket, meghívókat lehetett taposni, és amely különösen megragadta Tevan képzeletét és kezdeményező-készségét. Ebből a kis cégből nőtt ki a Tevan nyomda és kiadó. Amikor megalakult, Békéscsabán a Povázsay nyomda már több évtizede dolgozott, később pedig Tevanék mellett még a Corvina nyomda is jelentkezett. Minthogy mindnek más volt a profilja, a város – akkor már megyeszékhely – foglalkoztatni tudta nemcsak ezt a három hosszabb életű vállalkozást, hanem több más, hosszabb-rövidebb ideig működő nyomdát és kiadót is. Eleinte Tevan Adolf még újság-szerkesztéssel, -kiadással, és -nyomtatással is foglalkozott (*Békéscsaba és Vidéke* című hetilap és a *Csabai Napló*), fia Andor azonban leépítette, majd megszüntette ezt a profilt, átengedte más békéscsabai nyomdáknak a sajtóval kapcsolatos eszmei és gyakorlati dolgokat.

Tevan Andort apja 1907-ben elküldte egy jó hírű bécsi szakiskolába, a Graphische Lehr- und Versuchsanstalt-ba. (Kner Izidor legkisebb fia, Albert is járt ebbe az intézetbe.) Andor két évet töltött az

A gyulai Dobay János nyomdájának Békéscsabán is volt fiókja

A békéscsabai Povázsay testvérek nyomdája több évtizedig volt jelen a városban

osztrák fővárosban, miközben tanulta a nyomdászat sokágú mesterességét. Nagy tervekkel tér haza az időközben valamelyest kibővített csabai családi nyomdába, a modern magyar irodalom kiadója akart lenni. Szép új betűcsaládokat szerzett be, és hamarosan kapcsolatot talált az új magyar irodalom műhelyeihez.

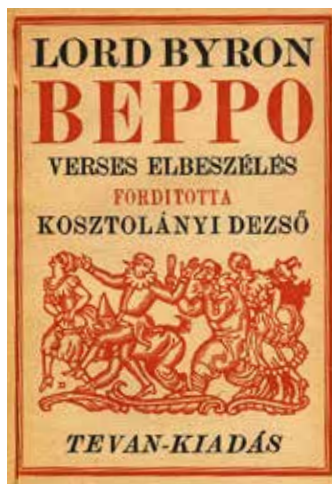
1912-ben indult a nagy kiadói vállalkozás, a Tevan Könyvtár sorozat. Az európai tipográfia elemeit magyaros motívumokkal ötvöző borítóba öltöztetett sorozatban legnagyobb részben a *Nyugat* íróinak és a kortárs európai irodalom érdeklődésre számot tartó szerzőinek művei jelentek meg. A kiadói törekvések irányát jelzi a megjelentett szerzők névsora: többek között Karinthy, Kosztolányi, Nagy Lajos, Csáth Géza, Juhász Gyula, Kaffka Margit, Somlyó Zoltán írásait adta ki a csabai nyomda. A világirodalmat, mások mellett, Balzac, Schnitzler, Flaubert, Anatole France, Heinrich Mann, D Annunzio, Maupassant, Strindberg, Hauptmann képviselte.

1913-ban a kiadó elindította az Amatőr Tevan-könyvtár sorozatot. A példányszámú, gazdagon illusztrált bibliofil sorozat az olvasók szeretete mellett számottevő szakmai elismerést is hozott Tevan Andornak. Kosztolányi és Krúdy művei után ebben a sorozatban elsősorban a magyar irodalom kisebb terjedelmű klasszikusai jelentek meg. A fametszetes könyvdíszítés terén Tevan Andor megelőzte a Kner nyomdabeli kísérleteket. Illusztrátorként Kozma Lajost, Kolozsvári Sándort és Major Henriket foglalkoztatta. Nemcsak a színvonalas illusztrációkra, hanem a betűk megválasztására is gondja volt.

1945 tavaszán Tevan Andor hazatérésével a Tevan nyomda megkezdte, illetve folytatni akarta munkáját, ezért átvette a cég irányítását. Az 1949-es államosítás után megalázó feltételekkel mellőzték, nem vezethette tovább a nyomdát, ezért Budapestre költözött. Sorsa a továbbiakban a gyomai Kner nyomdával, sőt a többi békés megyei nyomdával összefonódva alakult. Önálló kiadóként ugyan már nem működött, de az 1970-es és 1980-as években a Corvina Kiadó, Európa Kiadó, Móra Kiadó és Magvető Kiadó nyomdája volt.

A Tevan-könyvtár 38. tagja (1917)

Byron műve Kosztolányi Dezső fordításában (1920)

Somlyó Zoltán versei Tevan kiadásában (1912)

Arthur Schnitzler novellái Kolozsvári Sándor illusztrációival (1922)

Az orosházi Demártsik nyomda egy kiadványa szecessziós borítóval

Régi hagyományt folytatott Orosházán Pless Nina a Békésmegyei kis képes kalendáriummal

OROSHÁZA

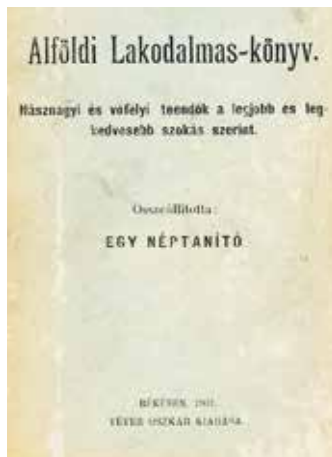
Orosházán mindössze két évvel később honosodott meg a nyomdászat, mint Békéscsabán. Az első nyomdát Böhm és társa Patzauer állította 1875-ben, az ő kiadásukban indult meg az első hetilap is, az *Orosházi Közlöny*. Hat év után, 1881-ben Veres Lajos állított nyomdát, akinek kiadásában 1882 óta jelent meg az *Orosházi Újság*, ötven évig, 1932-ig. Ez a nyomda folyamatosan működött 1948-ig. Egyik első kiadványa *Orosháza monográfiája* (1886). Veres Lajos műhelye hosszabb időn át folyamatosan működött. Nyomdájában jelentős számú helyi jellegű kiadvány készült, jó technikai színvonalon. A társadalmi, ismeretterjesztő és közgazdasági lap olykor hetilap, olykor napilap volt, rendszeresen iskolai értesítők, alkalmi nyomtatványok.

Demártsik Ferencz nyomdáját 1909-ben létesítette, de a szakmát már jóval előbb kitanulta, és külföldi, tengerentúli tanulmányútjain is túl volt. Nyomdája semmiben sem különbözött más, mezővárosi környezetben dolgozó középnyomdától – ha csak abban nem, hogy kiadta nyomdájának mintakönyvét 18 éves nyomdászága emlékéül (1913), ami mindenképpen szakmai igényességét mutatja. Egyik nagy sikerű kiadványa a több kiadást megélt *Sion Hárfája* című énekeskönyv, emellett a helyi jellegű kiadványok egy része is a Demártsik nyomdában készült.

1914-ben Orosházán már öt nyomda működött Demártsik Ferencz, az *Orosházi Friss Újság* nyomdájá, Pless Nina, Szabó Lajos és Veres Lajos tulajdonában, összesen – a családtagokon kívül – 22 alkalmazottal. Csak Demártsiknak hét szedőtanonca volt.

BÉKÉS

Békés városa az ötödik helyet kapta az időrendben, a helyi nyomdaállítás 1882-es dátumával. Ez az ötödik „helyezés” is valójában holtversenyt jelent Gyomával, ahol 1882 júniusában indult a Kner nyomda. A mezőváros önellátása nyomdai tekintetben a Drechsel nyomdával valósult meg, ezt azonban korábbi, rövidebb életű vállalkozások előzték meg.

Szegedi Károly: *A békési református templom története* (Békés, 1903) impresszuma

Véver Oszkár békési könyv-, papír-, írószer-kereskedő időnként könyvkiadással is foglalkozott

1882-ben egyszerre két nyomda felállításáról beszélhetünk: 1882. július 2-án indult Békésen az *Alföldi Újság* c. hetilap előállítására a helyi „Alföldi Újság könyvnyomdájában”, a Sipos Sándor tulajdonában lévő officinában, de már 1883 folyamán megszűnt. Ugyancsak 1882-ből bizonyítható Povázsay László békési nyomdájának fennállása is. A Povázsay testvérek, Gusztáv és László Békéscsabán is működtek az 1880-as évektől közös vállalatban, ahol gyorsajtójuk is volt. Békésen alkalmi, kisnyomtatványokat adtak ki, egy kéziszajtót üzemeltettek, lapkiadással nem foglalkoztak. Nem látták azonban gazdaságosnak a békési nyomda fejlesztését, inkább a csabai nyomdát tették versenyképesebbé.

Erre mindenképpen szükség lehetett, mert 1892-ben 12, 1893-ban pedig már 13 nyomda működött az akkori Békés megyében (ebből három Békéscsabán, kettő Gyulán, három Szarvason, kettő Orosházán, egy-egy Gyomán, Békésen és Szeghalmon). Nyolc nyomdában gyorsajtón nyomtattak, öt nyomdának csak kéziszajtója vagy lábballal hajtós (taposó) sajtója volt.

A Povázsay nyomda békési konkurense báró Drechsel Géza nyomdaalapítása volt (1895), aki a családi vagyon egy részének befektetésével, nem szakemberként, hanem kistőkés vállalkozóként 1895-ben Békésen új nyomdát létesített, a kor kisvárosi officináinak jó átlagát képviselő felszereltséggel.

Báró Drechsel Géza hivatalnokcsaládba született, de a jobb módú iparosokkal is jó viszonyban volt, ezzel előkészítette a nyomda-állítással bekövetkező ipartestületi tagságát (1913-ban ő a Békési Ipartestület elnöke). Kiadványai egy részét a jó nevű békési könyv-, papír-, írószer-kereskedő Véver Oszkár rendelte meg, aki egy ideig átmenetileg nyomdát is tartott fenn (1898–1899-ben).

A békési annyiban kivételes a hasonló méretű műhelyek között, hogy gazdája soha nem szerzett nyomdai képzettséget, sohasem dolgozott a saját nyomdájában. Első kiadványa *A békési zendülés története*, amely az 1895-ös tavaszi vásáron kitört spontán agrárszocialista színezetű zavargásról szól. Helyi újságkiadásra is vállalkozott: *Alföldi Híradó* címmel 1898–1899-ben, majd 1901-től 1912-ig saját felelős szerkesztésében a *Békési Lapok*, majd 1913 és 1915 között a *Békési Hírlap* című újságot adta ki, amelyek anyagi fedezetét főleg a hirdetésekkel befolyó összegek adták.

A nála megjelent önálló könyvek zömében békési írók munkái. Alkalmi nyomtatványok és alapfokú tankönyvek is. Az idők folyamán mintegy 30-40 segéd, tanonc, nyomdász működött a nyomdában. A nyomdászokkal 1920-ban hagyott fel, ebben része volt a város román megszállásának. Nyomógépeit, betűkészletét az 1920-ban indult békéscsabai *Körösvidék* nyomda és lapkiadó vásárolta meg, Békésen 1925-től új alapításként a békéscsabai Petőfi nyomda fióküzlete, amely Petőfi nyomda, Békés néven egészen az 1949-ben bekövetkezett államosításig működött.

A százéves sarkadi zsidóság emlékkönyve (Sarkad, 1937)

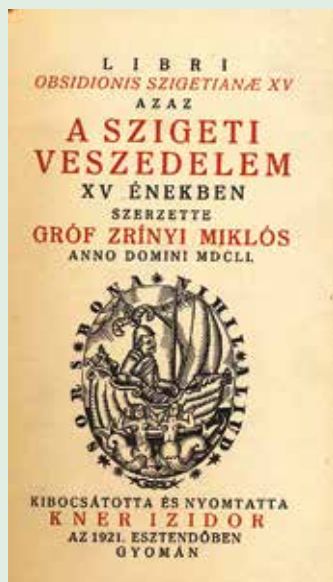
A Baltha-nyomda impresszuma a Kossuth Amerikában című könyv borítóján (Mezőberény, 1941)

Dolesch Géza nyomdájában
jelent meg a Rónaság
(Mezőtúr, 1898)

Kner Izidor közigazgatási
nyomtatvány mintatára (1898)

A Kner Klasszikusok 2. kötete
(1921)

MEZŐBERÉNYTŐL TÓTKOMLÓSIG

Az 1890-es évekre Mezőberényben és Szeghalmon is létesült nyomda. Mezőkovácsházán 1912-től Fein Salamon alapított nyomdát.

Wallach Mihály két helyen tartott fenn könyvnyomtató üzemet az 1910-es években: Mezőberényben és Tótkomlóson is. Az első szeghalmi nyomdát Kovács Antal alapította 1893-ban, majd követte a Tóth Imre tulajdonában lévő Kultúra nyomda. Több évtizedes munkásság állt egy harmadik mezőberényi vállalkozás Baltha János nyomdája mögött, amikor is a második világháború után megszűnt. Sarkadon először Blaszczyk József alapított nyomdát 1911-ben. A több évtizeden át működő nyomda a sarkadi zsidóságot héber nyelvű könyvekkel is ellátta. 1929-től egy újabb vállalkozás csatlakozott az első sarkadi nyomdához, Gettler Andor tulajdonában működött egészen az államosításig.

GYOMA

A gyomai nyomdát alapító Kner Izidor rendkívüli kreativitása mellett tudatos vállalatépítő személyiség volt, elsődleges célnak a jól szervezett, jövedelmező vállalatot tekintette. A később nyomdászként, üzletemberként és tollforgatóként egyaránt ismertté váló – eredetileg könyvkötő – Kner Izidor 1882-ben alapította meg egyszerűen kis könyvnyomtató műhelyét. Mégis ebből a Békés megyei kisüzemből nőtt ki húsz év alatt az országos közigazgatási nyomtatvány-piac csaknem felét uraló vidéki nyomdavállalat. Az 1900-as évek elején találtak egy másik, országos piacon terjeszthető terméket is, a báli meghívókat. Meghívóival a vállalat sokat tett a hazai alkalmazott grafika fejlődéséért, sőt a báli meghívókkal a nemzetközi piacot is elérték.

A vállalkozás gazdasági alapját továbbra is a közigazgatásnyomtatvány-gyártás adta. Az alapító legidősebb fiának, Kner Imrénnek a nevéhez fűződő könyvművészeti irányzat Németországban és más könyves központokban is nagy elismerést szerzett az egész magyar nyomdaiparnak. Kner Imre ugyanazt az utat járta be, mint az angliai és németországi magánnyomda-alapítók, és ugyanarra a felismerésre jutott, amikor látta, hogy a gépi tömegtermelésre való áttéréssel, a kézműipari megmunkálás elhagyásával az ipar és a művészet harmóniája megtört. A gyomai nyomda – noha a szép könyv elsőszámú hazai műhelyeként tartották számon, Kodály Zoltán szavaival az „Alföld sivatagában virágzó könyveskert” – továbbra is a közigazgatási nyomtatványokból élt. Kner Imre kiváló vállalatvezetőként vitte az üzletet, a könyvkiadás viszont az 1920-as évek második felétől csak kiegészítő tevékenység volt, kísérletezés a magyar tipográfia megújítása érdekében. Újságkiadással, -nyomtatással a Kner nyomda sohasem foglalkozott.

1920 és 1922 között Kner Imre Kozma Lajos építésszel együtt nagy kísérletet hajtott végre: nemzetközi figyelmet kiváltó, fametszetes illusztrációkkal, gazdag ornamentikával díszített sorozatokat adott ki. A szembetűnő illusztráció mellett tömör szedés és nemes arányok jellemezték ezeket a köteteket. Kiadói programmal

1920-ban, az első nagy tipográfiai kísérlet idején jelent meg a piacon. Ekkor készültek a *Kner Klasszikusok* és a *Monumenta literarum* című sorozat.

Ez a kísérlet csak egy állomás volt Kner Imre életútján. Később felfigyelt az antikva betű európai terjedésére, s maga is vásárolt egy ilyen klasszicista, ún. Bodoni betűcsaládot. A Kner-kiadványok 600–1000 példányszámban készültek, ami nem számított kevésnek, hiszen a nagy kiadók sem nyomtattak általában többet egy-egy könyvből két-három ezer példánynál.

Kner Imre a deportálásban meghalt, 1945-ben visszaérkezett a háborúból Kner Mihály, átvette a cég vezetését, halála után pedig Kner Izidor unokája, Haiman György állt a cég élén. A magánnyomdák államosítása azonban a Kner céget is elérte 1949 decemberében.

A Kner és a Tevan nyomdának, ennek a két, a magyar tipográfia megújításában meghatározó szerepet játszó műhelynek az utóéletét sem lehet elválasztani egymástól. Az államosítás után a Kner nyomda előbb Gyomai Nyomda néven szerepelt, majd 1952-ben a békéscsabai Békési Nyomdához került, mint telephely. A Békési Nyomdába nemcsak Tevanék vállalkozását, hanem a Körösvidék nyomdát is beolvastották, továbbá felszámolták a megye 22 kisüzemét. 1964-től új néven a Békési Nyomda Kner Nyomda néven folytatta tevékenységét, és ezáltal napirendre került a Kner-hagyományok ápolása, továbbfejlesztése, lehetőleg a könyvgyártás újraindítása. Megindult a nyomdai szakközépiskola Békéscsabán (később Tevan Andor Nyomdaipari Szakközépiskola néven).

1980-ban újabb összevonás eredményeképpen az eredetileg 1935-ben alapított békéscsabai Dürer Nyomda is megszűnt és jogutódja a békéscsabai Kner Nyomda lett. Önálló kiadóként ugyan már nem működött, de az 1980-as években több budapesti kiadó megbízásából végezte a színvonalas nyomtatást, így a Magyar Helikon, a Corvina, Szépirodalmi és más kiadók számára. Itt készült a Vizsolyi Biblia hasonmás kiadása is.

A privatizálás során a különböző tulajdonosok gazdaságossági szempontjai gyakran ésszerűtlen döntéseket eredményeztek. Az nyilvánvaló lett, hogy a közigazgatási nyomtatványok készítésének és forgalmazásának hagyományát már nem lehetett felújítani, mert a korszerű másológépek térhódítása miatt erre megszűnt az igény.

A Kner-hagyományok azonban tovább éltek az 1970-ben megnyílt első magyarországi nyomdatörténeti múzeum keretében, amely Gyomán, Kner Imre egykori lakóházában kapott helyet. Hasonmásban kiadták a *Monumenta Literarum* 24 füzetét és megindult a Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei sorozat, amelyek a Kner család tagjainak is emléket állítanak.

BETŰMINTAKÖNYVEK A BÉKÉS MEGYEI NYOMDÁKBÓL

Nemcsak a nyomdahelyek sűrűsége, hanem a helyi nyomdák által kiadott betűmintakönyvek tekintetében is különleges helyzetben van a Békés megyei nyomdászat. Egyetlen más megyénkből nem ismerünk annyi betűmintakönyvet, mint a Békés megyében dolgozó nyomdáktól. Ismeretes, hogy a betűmintakönyvek egy-egy műhely betűanyagának, gyakran díszanyagának teljességéről ad-

Kozma Lajos által metszett embléma Kner Erzsébet könyvkötő számára

Egyike a Kozma Lajos által a Kner Nyomda számára metszett jelvényeknek

A szarvasi Réthy Lipót nyomdája német és szlovák nyelvű könyvek nyomtatására is felkészült

Magyar címer Réthy Lipót szarvasi betű- és díszmutatványából, utólagos sorszámozással

Kner Izidor első mintalapjának középső része (1890)

A szarvasi Dolesch nyomda betű- és díszminta, a borító belseje (1907)

Kner Izidor Legújabb betűminták és díszítmények (1895)

A békési Drexler nyomda mintakönyvének hirdetésekhez alkalmazott díszítményei, utólagos számozással

tak áttekintést. Rögzíti egy adott időpontban, hogy milyen alapanyaggal (betűvel) dolgozott az adott tipográfia.

A jól szerkesztett mintakönyv segíti a nyomdában dolgozókat, de elsősorban mégis a nyomdai munkákat megrendelőknek szól. A magára adó nyomdák fontosnak tartották, hogy mintakönyvük eljusson a közönséghez.

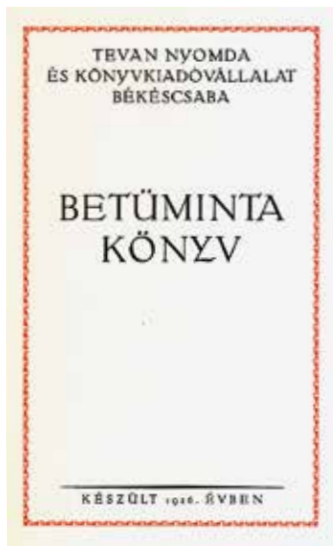
Ma száz magyarországi betűminta-könyvet, illetve -minta- lapot ismerünk a 17. századi kezdetektől a 20. századig. A 19. és 20. századból nyolcvannégyet tartunk számon, ebből hatvannégy fővárosi nyomdáé, húsz pedig vidéki nyomdáé. Békés megye egymaga tizenegy mintakönyvvel van képviselve. A 19. század első vidéki nyomdája, amely betűminta-könyvet adott ki, éppen Békés megyei: Réthy Lipót szarvasi műhelye (1847). (A betűminta-t kiadó egyéb vidéki nyomdák elszórtan az ország különböző pontjain: Marosvásárhely, Vác, Temesvár, Debrecen és Komárom.)

Békés megye tehát rendkívüli, súlyponti szerepet játszik a magyarországi betűtörténet területén. Ez pedig nemcsak a Kner- és a Tevan-officina hatása, hiszen amint láttuk, már előzőleg is jelent meg betűminta-könyv. Azok közül a betűminta-könyvek közül, amelyeket a békés megyei nyomdászoktól ismerünk, az első Réthy Lipót szarvasi nyomdájaé *Betűmutatvány* címmel (1847). Ez azért is ritkaság, mert általában a már jobban megállapodott nyomdák vállalkoztak csak ilyen kiadvány összeállítására, kinyomtatására.

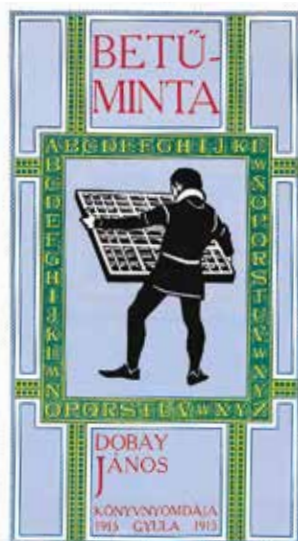
Mint ahogy a helyi szlovákok számára is dolgozott, szép számmal szerepelnek mintakönyvében fraktúr betűk is, amelyek ekkoriban a német és szlovák nyelvű kiadványokhoz voltak szükségesek.

Minta-könyve, címével ellentétben nemcsak betűket, hanem díszítményeket is tartalmaz.

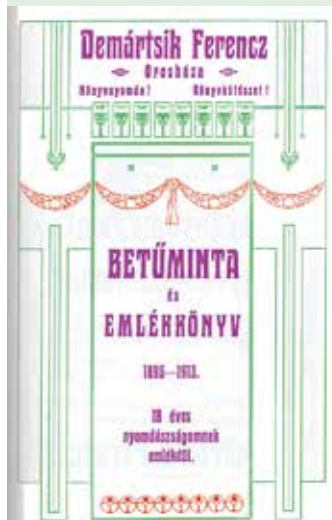
Egy nagyobb szünet után Kner Izidor gyomai műhelyének 1890-es *Betűminta*-ja jelent meg, amely valójában betűminta-lap, 445 × 575

A békéscsabai Tevan nyomda betűmintakönyve (1926)

Dobay János gyulai nyomdájának betűmintája (1915)

Demártsik Ferencz orosházi nyomdájának mintakönyve (1913)

mm méretben. 1895-ben készített először betűmintakönyvet. Ez a 48 oldalas kiadvány a *Legújabb betűminták, díszítmények és körzetek nyomtatvány mintái* címmel és Kner Izidortól származó és a majdani megrendelőknek szóló *Tájékoztató*-val jelent meg.

A gyomai Kner nyomda betű- és díszállományáról készült utolsó áttekintés Kner Imre szervezésében és vezetésével történt, amikor az egész üzemet „feltérképezték”. Ez a vállalat 1941-es leltára. A 248 lapot tartalmazó nyomdatörténeti gyűjtemény teljes körű leírását adja az üzem gépeinek, felszerelésének, nyilvántartja a betűállományt, díszeket, féleségenként, mennyiségre, eredetük és stílusuk szerint csoportosítva. Címe: *Kner-nyomda épületeinek, gépeinek és betűinek története* (1941), amely a nyomda fennállásának 60. évfordulója alkalmából jelent meg.

Közben időrendben előreugrottunk, de folytatva a Békés megyei nyomdáknak készült minták kronológiáját, következnek a *Betűminták* Dolesch József szarvasi könyvnyomdájából, feltehetően 1907-ből. Érdekessége, hogy bár szarvasi könyvnyomdája áll a címlapon, itteni működéséről semmilyen adat, fennmaradt nyomtatvány nincs. Dolesch ugyanis mezőtúri nyomdász volt. Mintakönyve 50féle betűtípust közöl, ezenkívül körzeteket, dekoratív sarokdíszeket.

Időrendben a következő valószínűleg a *Betű és körzet minták* Br. Drechsel Géza könyvnyomdájában, *Békésen* címmel, évszám nélkül, de valószínűleg 1910 körül megjelent mintakönyv. Felépítése a szokásos: betűk, líneák, körzetek, öntvények. Egy kisvárosi kisnyomdától szokatlanul terjedelmes mintakönyv.

Kner Izidor nyomdájának húszéves fennállása alkalmából a *Kalászos és kékék* című kötetben mutatta be nyomdáját 1912-ben és nagyon hasonló céllal jelent meg Orosházán Demártsik Ferencz *Betűminta és Emlékkönyv 1895–1913* című összeállítása, amelyet a

A gyomai Kner nyomda cífrái, ezekből az elemekből épültek fel a *Monumenta Literarum* egyes kötetek díszei

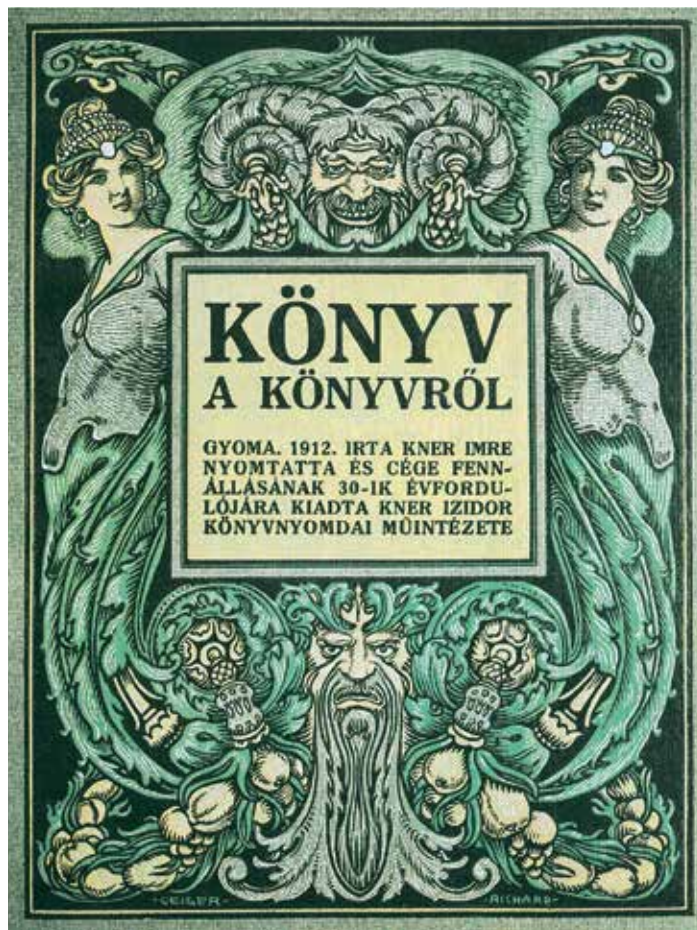
Kozma Lajos Szigetkönyve (1925)

A gyomai Kner nyomda kiadói jelvényeiből – Kozma Lajos metszetei

Könyv a könyvről (Gyoma, 1912)

A Tevan kiadó és nyomda
emlélmái

tulajdonos 1913-ban, tizennyolc éves nyomdászága emlékére jelentetett meg. Nyomdája történetét és betűit, díszeit mutatja be 96 lap terjedelemben, abból az alkalomból, hogy nyomdáját ebben az évben új telephelyre helyezte át.

Dobay János gyulai nyomdájának mintakönyve, amely *Betűminta* címmel jelent meg, a szedőterem felszerelését 1915-ben rögzítve mindazokat az adatokat és emlékeket tartalmazza, melyek a nyomdásztörténész számára fontosak lehetnek. A gazdag, több mint száz mintalapot magában foglaló kötet – hasonlóan szinte minden itt bemutatott mintakönyvhöz – egyetlen példányban maradt fenn.

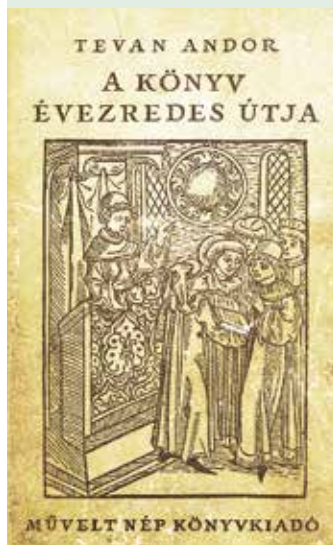
A Tevan nyomda *Betűminta könyve* 1926-ban jelent meg. Két részből áll: első része 18 betűfajta sorol fel, különféle fokozatokban. Több mint 200 betűsorozatot sorol fel mintakönyve, mintegy 54 betűcsaládból. Közülük a Tevan nyomda leggyakrabban az Antiqua betűcsalád tagjait alkalmazta, amelyeket az Első Magyar Betűöntöde is forgalmazott. Mintakönyvének második része, évszám megjelölése nélkül, talán az 1930-as évek közepén jelent meg, de egyike sem vette fel nyomdája rendkívül gazdag díszanyagát.

Kner Imre szervezésében és vezetésével az egész üzemet „feltérképezték”, ez a vállalat 1941-es leltára. A 248 lapot tartalmazó nyomdatörténeti gyűjtemény teljes körű leírását adja az üzem gépeinek, felszerelésének, nyilvántartja a betűállományt, díszeket, féleségenként, mennyiségre, eredetük és stílusuk szerint csoportosítva. Címe: *Kner-nyomda épületeinek, gépeinek és betűinek története* (1941).

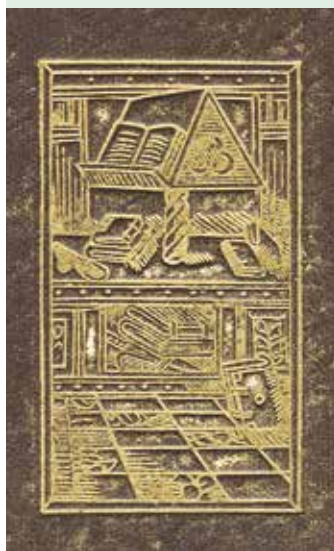
A KÖNYVKÉSZÍTÉS ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA

Ezen a téren a Tevan és a Kner nyomdával kell foglalkoznunk. A nyomdaalapító Kner Izidor maga is jó tollú író volt, aki rendszeresen publikált újságokban, folyóiratokban, de emellett fontosnak tartotta, hogy nyomdájának korszakfordulóit is könyvben örökítse meg. Említettük már a nyomda húszéves fennállása alkalmából kiadott *Kalászkok és kévék* című munkáját, de a harmincéves fennállását is 1912-ben könyvvel ünnepelte az alapító, a *Könyv a könyvről* című, azóta hasonmásban is megjelent kötettel, majd megjelent a *Fél évszázad mesgyéjén: 1882–1932 az ötvenéves évfordulóra* (1931), és végül a hatvanadik évfordulóra már fia, Kner Imre állította össze a már említett nyomdatörténetet és leltárt.

A Kner család második generációjának itthon és külföldön is legismertebb alakja Kner Imre volt. Amellett, hogy tökéletesen elsajátította a könyvkészítés gyakorlati tudnivalóit, annak elmé-

Tevan Andor könyvtörténeti művének eredeti kiadása (1956): azóta két további kiadása és hasonmása is megjelent

Az 1956-os kiadás kötéstáblája

letével is foglalkozott, méghozzá rendkívül szerteágazó témákban. Első elméleti munkája a *Színharmonióról* (1909) című, majd 1912-ben a nyomda fennállásának harmincadik esztendejére megírta a *Könyv a könyvről* című nyomdászati- és nyomdatörténetet, *Ipari nevelés és iparművészet* címmel az ipari tanuló képzéshez (1919). A Magyar Bibliophil Társaság 1928-as évkönyve számára cikket írt *A tipográfia és a könyvművészet határai. Reklám és tipográfia* címmel (1930), *A papíros szabványosításáról* (1937), *A tipográfiai stílus elemei* (1933). Nevét jól ismerték német nyelvterületen is, minthogy gyakran publikált németül is: *Handgemachtes Buch und Maschinenbuch* (Mainz, 1929), *Ungarische Buch- und Reklamagraphik* (Leipzig, 1930), *Das Signetbuch* (1925), *Ludwig Kozma als Buchkünstler* (1. kiadás Darmstadt, 1920; 2. kiadás Mainz, 1930).

A magyarul és németül is megjelent *Szignetkönyv* – *Das Signetbuch* a Kozma Lajos által metszett jelvényeket mutatja be, nemcsak könyveket díszítő emblémákat, hanem az alkalmazott grafika körébe tartozó védjegyeket, emblémákat, márkajegyeket is.

Természetes, hogy a Kner és a Tevan család között élénk kapcsolat, levelezés folyt, és különösen Tevan Andor és a csaknem vele egykorú Kner Imre között személyes találkozásokra, szakmai beszélgetésekre is gyakran sor került. Könyvkészítő elképzeléseik és ízlésük ugyan nem mindenben egyezett, de a színvonalas irodalom színvonalas külsővel való megjelenítése közös szándékuk volt. Tevan Andor elméleti kérdésekkel kevésbé foglalkozott, de hogy mennyire ismerte és értette a hazai és európai könyvnyomtatás történetét, tendenciáit, azt jól mutatja élete utolsó éveiben írt könyve, sokunk nélkülözhetetlen olvasmánya, *A könyv évezredes útja* (1956).

Az a fajta könyvművészet, amelyet a gyomai Kner nyomda és a békéscsabai Tevan nyomda követett, időtállóan bizonyult, és ma is mércének, igazodási pontnak számít. De ne feledkezzünk meg arról a többi Békés megyei kis- és középüzemről sem, amelyek a kor színvonalán, ízléses külsővel, megbízható minőségben nyomtatták kiadványaikat, újságaikat, mindenkor a helyi igényeknek megfelelően.

Napjainkban, a számítógépes technika általánosá válásával a hagyományos nyomdák és hagyományos kiadók mellett számtalan, egyébként nem nyomdai profilú cég készíti el saját kiadványait, legyen szó éves beszámólóról vagy reklámanyagról. Ugyanakkor hagyományörző társaságok, egyesületek jelentek meg, sőt magánkiadók is, amelyek nem üzleti céllal, inkább a hiánypótlás és lokálpatriotizmus jegyében adnak ki könyveket.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Farkas Judit Antónia, Haiman György és Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Könyvtárának Kner-különgyűjteménye, In: A huszadik század mezsgyéjén Haiman György (1914–1996) születésének 100. évfordulója emlékére, Gyomaendrőd, Kner Múzeum és Könyv Alapítvány, 201–205.

Egy nyomdaműhely titkaiból. Összeáll.: Füzesné Hudák Julianna és Erdész Ádám. Kiállítás az Országos Széchényi Könyvtárban 2007. május 15–július 14. A gyomai Kner nyomda 1882–2007.

Petőcz Károly: Az orosházi Demartsik nyomda. Az 1913. évi emlékkönyve alapján. Gyoma, 1994. (Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 25.)

Gaal Endre: A Tevan-nyomda betűmintái. A mintakönyv hasonmásával. Békéscsaba, Kner Nyomda, 1985. (Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 8.)

Szabó Ferenc: A békési Drechsel nyomda történetének vázlata 1895–1920. Békéscsaba–Gyoma, 1989. (Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 13.)

Petőcz Károly: A Dobay-nyomda [Gyula] betűminta könyve, 1–2. Békéscsaba–Gyoma 1988. (Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 14. és 15.)

Petőcz Károly: Réthy Lipót szarvasi nyomdája. Békéscsaba, Kner Nyomda, 1986. (Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 11.)

Balog Miklós: Jubileumi emlékezés – Malatyinszki József: A Kner Nyomda centenáriumi ünnepségsorozata – *Petőcz Károly*: A Kner-nyomda variálható könyvdíszei. Békéscsaba–Gyoma 1983. (Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 5.) (Klny. a Magyar Grafika 1982. 5. és 6. számából.)

Ballóné Mike Ágnes: A szarvasi Réthy nyomda története. In: *Körös Népe* VI. (Békéscsaba) 1965.

Békés megye első nyomdája, Réthy Lipót. Dokumentumok 1844–1858. Összeáll. Elek László és Szabó Ferenc. (Bibliotheca Bekesiensis.)

Malatyinszki József: A békéscsabai Tevan-nyomda egy évszázada 1903–2003. Békéscsaba, 2003. Kner–Tevan Alapítvány.

Malatyinszki József–Petőcz Károly–Szabó Ferenc: Egy évszázad mezsgyéjén. A Kner nyomda gyomai és békéscsabai üzemeinek története. (Békéscsaba) 1982, Kner nyomda–Új Aurora Műhely.

Haiman György–Nagy Zoltán: A magyar betűminták gyűjteménye, 4 db. 1977–1980. Az 1874–1944. évi betűminták. 100 levél. Tevan Andor és Kner Imre levelezése, 1915–1944. (Összeállította, jegyz. Voit Krisztina, előszót írta Haiman György.) Budapest, 1986. Zrínyi Nyomda (miniatűr könyv).

Szabó Ferenc: 120 éves a nyomdászati Békés megyében. In: *Békési Élet*, 1967. 1. sz.

Fekvő formátum: a különleges formátum?

Horizon

Az ember természetes látómezője keresztirányú. Mi lehetne ehhez közelebb álló, mint a nyomtatott termékek fekvő formátumban való létrehozása? Így lehet például tájképfotókat vagy autóiipari fotókat optimális keretek között megjeleníteni.

A Horizon cég SPF-200L brosrákészítő berendezése megfelelő megoldást kínál kis- és közepes példányszámú fekvő formátumú termékek előállításához. Az SPF-200L óránként max. 3500 A4-keresztformátumú brosrák előállítására képes. A4 álló formátumban ez a teljesítmény max. 4000 brosráig növelhető. A pontos anyagbeigazítás tűzésnél és hajtogatásnál max. százoldalas brosrák magas minőségben történő előállítását teszi lehetővé.

MODULÁRISAN BŐVÍTHETŐ

A Horizon cég által kifejlesztett TOUCH & WORK-technológiának köszönhetően a gép beállítása és átállítása egyszerűen a központi színes érintőképernyő segítségével történik. A méretek digitális bevitelét követően a teljes gép néhány másodpercen belül magától méretre áll, a bevitt adatoknak megfelelően.

Az ofszetnyomatással készült termékek feldolgozásához az SPF-200L a VAC-sorozatú összehordó gépekkel kombinálható. Az íveket a VAC-tornyok összehordják, az SPF-200L berendezés élhelyesen kiüti, és középen megtűzi. Ezt követően a tűzött szett a késes hajtogatóegységben középen meghajtásra kerül, majd az FC-200L-ban

megtörténik a frontvágás és az utánpréselés. Opcionális bővítési lehetőség a TBC-200L trimmer a fej-láb-vágás elvégzéséhez.

Eseti digitális munkákhoz javasolt az integráció a D-VAC 600 digitális szoftverrel. A szoftver segítségével a VAC-600H összehordó gép gombnyomásra négyállomásos digitális adagolóvá válik, egymást követő anyagok feldolgozásához, két kiegészítő borítóállomással.

Amennyiben az egymást követő digitális nyomtatú ívek száma megnő, lehetőség van a nagy teljesítményű HOF-400 digitális adagolóval való bővítésre. Az íveket egyenként húzza be, ellenőrzi, csoportosítja és blokkonként az utána kapcsolt brosragyártó egységbe vezeti. Az integrált jelölvasó gondoskodik a biztos csoportosításról, valamint a különböző terjedelmű brosrák előállításának lehetőségéről. A HOF-400 ezenfelül alkalmas a VAC-berendezésekkel együttműködve vegyes, ofszet- és digitális termékek feldolgozására is.

NAGY TELJESÍTMÉNY IPARI TERMELÉS BIZTOSÍTÁSÁHOZ

Gerinctűzött brosrák ipari termelésének biztosításához rendelkezésre áll a StitchLiner Mark III – egy az alapjaitól újrafelvezetett nagy teljesítményű rendszer. A sikeres StitchLiner sorozat harmadik fejlesztési fokozata jelzi a Horizon cég technológiai csúcsmo­delljét automatizmus, termékminőség, teljesítmény és hosszú időn keresztül tartó megbízható üzemeltetés biztosításával. A fejlesztések minden területen maximális stabilitást és terhelhetőséget garantálnak. A piacon eddig egyedülálló automatizáltsági fokon a StitchLiner harmadik generációja kiegészítő funkciókkal bővült, mint pl. fekvő formátumú brosrák gyártása. A StitchLiner Mark III-mal elérhető maximális teljesítmény 6000 ütem/óra, A4-keresztformátum gyártása esetén max. 5300 ütem/óra.

Könyvismertető

PERSOVITS JÓZSEF:

A KÖNYVNYOMTATÁS MESTERE – GUTENBERG JUBILEUMI EMLÉKKÖNYV

Az Optima Téka Kiadó Nyomdász könyvtár sorozatának hetedik kötetét tartják a kezükben, amely a nyomdászat zseniális feltalálójának, Johannes Gutenberg halálának 550. évfordulója alkalmából jelent meg.

A sorozat eddigi kötetei a „fekete művészet”, a betűs világ legkiemelkedőbb hazai képviselőiről, azok életéről szóltak, bemutatva munkásságukat alkotásaik, nyomtatványaik tükrében.

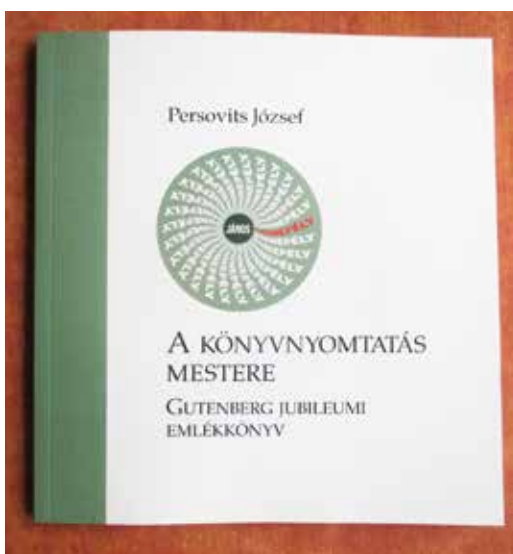
Jelen kötet is a nyomdászat világába kalauzol. A mozgatható ólombetű és a könyvnyomtatás mesterségének első és halhatatlan képviselőjével, a küzdelmes sorsú Johannes Gutenberggel ismerkedhetünk meg közelebbről. Gutenberg nevét minden kultúrkörben mozgó ember ismeri. A nyomdászok nagymesterüknek, a könyvnyomtatás feltalálójának munkásságát évszázadok óta különös tiszteletben tartják, emlékét folyamatosan ápolják. Bár életének sok mozzanata a mai napig homályos, a szakmai érdeklődők számára azonban több mint 575 éve fennmaradt. Még születésének dátumát sem tudjuk pontosan – a kutatók az 1395–1400 közötti évekre datálják –, de néhány év mit sem jelent a viharos középkor ezen időszakában, a hátrahagyott nyomatok és egy csodálatos szakma születése, ami elősegítette a világban bekövetkezett hihetetlen kulturális robbanást, annak következményei a lényegesek. Szakmai igényességgel kivitelezett munkái ma már féltett ritkaságok, amelyek ott láthatók a múzeumok üvegvitrinjeiben és a nemzeti könyvtárak polcain.

A Gutenberg nevéhez kapcsolódó János-ünnepélyt hazánkban először 1860 júniusában tartották a pesti nyomdászok. Azóta évente megrendezi a szakma, a nyomdászok szakszervezete az ünnepélyt. A szerző újdonságként betekint, és dokumentálja a hazai János-ünnepélyekre ké-

szült plakátokon, nyomtatványokon keresztül a jeles nyomdászünnep hangulatát.

Van tehát mit ünnepelni – írók, könyvkiadók, nyomdászok, könyvkészítők, könyvtárosok, betűkkel foglalkozó tipográfusok, tervezők s mindazok, akiknek fantáziáját megragadta a betűk ezerarcú csodás és egyre növekvő világa.

Ajánlom mindenkinek ezt a szakmai igényességgel megírt, illusztrációkban gazdag, kivitelezésében is szép kiadványt.

Kiadó: Optima Téka Kiadó
Nyomdász könyvtár sorozat

Ára: 1950 Ft

Kapható: Írók Boltja (Bp. VI., Andrássy út 45.), a Lira könyvesboltokban, a Lira és Lant könyveshálózatban, a PNYME (Bp. XIII., Tahi út 53–59.) és a nyomdászszakszervezet (VI., Benczúr u. 37.) titkárságán.

Hadi tábori nyomdák nyomtatványkiállítása Békéscsabán

Gécs Béla

A békéscsabai nyomdászat indulása 145. évfordulója megemlékezési sorában, 2018. október 8-án délután nyílt meg a Békés Megyei Könyvtárban, Gécs Béla rendezésében az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc nyomdászati termékeiből és a hadi tábori nyomdák nyomtatványaiból eddig még be nem mutatott kiállítás.

A szép számban összegyűlteket Rakonczás Szilvia könyvtárigazgató köszöntötte a könyvtár nagy előadótermében. Elmondta, hogy a kiállítás megtekintése előtt Gécs Béla tart ismertetést az 1848–1849-es szabadságharcban részt vett önkéntes hadi tábori nyomdák hősiességéről.

A bevezető elhangzása után vette át a szót Gécs Béla. Beszédét azzal kezdte, hogy a mozgó tábori nyomdák Magyarországon 1848–1849-ben a szabadságharc alatt jelentek meg először. A seregek nyomában járó tábori nyomdák csatahírekkel szították a lelkesedést a hadsereg és a polgári lakosság körében. Sajnos csak kevés nyommaradt meg a két létező tábori nyomdának. Az egyetlen mozgó tábori nyomdáról tudunk

a legtöbbet, annak szedőjétől, Giegl Istvántól, aki Landerernél inaskodott, és írta meg a Werfer Károly tábori nyomda történetét. Giegl fiatal nyomdász valcolóútján ment Nyugat-Európába. Strassburgban vette hírért a kitört forradalomnak, pénze nem lévén, az útiköltséget a kollégák adták össze. Landerernél jelentkezett, aki Kassára küldte Werfer Károly nyomdájába.

A WERFER TÁBORI NYOMDA

Werfernél Giegl István is magára öltötte nemzet-
őrként a zsinóros ruhát a tollas kalappal és nem-
zetiszín szalaggal. Ezután Debrecenbe indultak,
ahová Kossuth Lajos kormánya költözött.

A kassai nyomdászok tábori sajtójukat felaján-
lották a hadra kelő seregnek. Werfer Károly tá-
bori nyomdája egy hengerrel bíró fasajtóból,
egy könyomó sajtóból, két láda betűből, két láda
nyomdafestékből meg egyéb felszerelésekből ál-
lott. Kossuth Lajos arképét ábrázoló fametszet
dúccokat is hoztak magukkal. Viaszszalaggal
takart, „tábori sajtó” felirattal társzekerekre rak-
ták a nyomdát és a személyzetet.

Debrecenben Werfer Károly hadnagyi, a sze-
dők őrmesteri egyenruhát kaptak és hosszú kar-
dokat is viselhettek. Havi bérük 40 forint, de
ezenkívül naponta egy font húst, fél font szalon-
nát, fél liter bort és kenyeret is kaptak.

Mint a magyar főszereg tábori nyomdászai Gö-
döllőn kezdték meg a munkájukat. 1849 húsvét-
jén a nyomda Görgey honvédeit követve kísérte
a sereget a hatvani, tápióbicskei, isaszegi és vá-
ci győzedelmes csatákba. Gödöllőn a kastélyban
nyomtatták Kossuth kiáltványait és a haditör-
vénszék ítéleteit. Majd a sereggel a nyomda is
Vácra, a Dunán átkelve Tatára vonult. Itt nyom-
tattak először szükségpénzeket, 2, 5 és 10 krajcá-
rosokat. Amikor Görgey május 1-én megkezdte
Buda várának ostromát, a hadinyomda Nagy-
kovácsiban, majd a Svábhegyen ütött tanyát egy
csűrben.

A tábori nyomda követte Görgey sereggel
visszalavult egészen Aradig. Világosan oláhok-
nak eladták a nyomda maradványait. A tábori
nyomdának egyetlen halálos áldozata volt.

A tábori nyomdával végig kitartó Giegl István
gyalog indult haza Kassára, onnan újra külföldre
utazott s a további sorsát homály fedi.

BEM JÓZSEF TÁBORI NYOMDÁJA

Bem József honvédtábornok 1848. december
4-én, az Erdélyben harcoló hadsereg hős pa-
rancsnoka a debreceni városi nyomdából egy saj-
tóprészt a hozzávaló betűkkel, továbbá két betű-
szedőt és két nyomót kapott, és Erdélybe indult.

A nyomda alkalmazottai közül négyen, Újvá-
rosi József, Hegedűs István, Pálfalvai Károly és
Kuttor Sámuel önkéntesen jelentkezve azonnal
megkapták az őrmesteri rangot és Bem táborával

részt vettek az erdélyi hadjáratokban, s a szüksé-
ges tábori nyomtatványok mellett ők szedték és
nyomták Petőfi Sándor lelkesítő csatadalait.

Az 1849. július 31-én lezajlott segesvári ütközet
előtt Petőfi Sándor a nyomdánál járt, ők látták
utoljára a költőt, aki a segesvári csatában tűnt el.

1849. augusztus 13-án, a világosi fegyverletél-
tel után az erdélyi hadjárat is véget ért. Bem török
földre menekült. A tábori nyomda sok visz-
zontság után Debrecenbe.

Egy kollégájuk, Kuttor Sámuel szedőnyomó
sajnos odaveszett. A tábori sajtó is ottmaradt
augusztus 20-án Nyárádszentannán, gróf Lázár
udvarában. A tábori nyomda kocsi-jait vontató
lovak legyengülten nem bírták a terhet vontat-
ni. Így ért szomorú véget a szabadságharc és Bem
nyomdájának története – fejezte be előadását
Gécs Béla.

Ezt követően a közönség az aulába indult, ahol
a szabadságharc hadtörténeti vonatkozású hir-
detményeit, plakátokat, tábori jelentéseket, vala-
mint a polgári lakossághoz intézett felhívásokat
68 táblán kiállítva tekinthették meg.

A szabadságharc kezdetén, amíg Pest-Buda sza-
bad volt, több nyomda – Landerer, Trattner-Káro-
lyi, Egyetemi, Beimel, Bucsánszky – nyomtatott
munkája maradt meg. Vidékről a szegedi Grün-
n, a debreceni városi nyomda, a szatmári Fuksz
Adolf nyomtatványait őrzik a gyűjteményben.

A látogatók nagy érdeklődéssel tekintették
meg a 170 éve működött tábori nyomdák nehéz
körülmények között végzett, tiszteletre méltó
munkáit.

G R A F I K Á B A N

G A Z D A G

G O N D T A L A N

Ú J É V E T

K Í V Á N U N K

K E D V E S

O L V A S Ó I N K N A K I

Kozma Lajos üdvözléte

KÉPESLAPOK ÉS ALKALMAZOTT GRAFIKÁK

Maczó Péter

A dekoratív minták a design gyümölcsei, a kultúrák mércéinek tekinthetők.

WILLIAM FEAVER

Mottóként választott szerzőnk művészeti kritikus, az *Observer* szerzője, de festő és producer is egy személyben.

A jubileumi cikk főszereplője pedig elsősorban építész és bútortervező, nyomdai-grafikai körökben azonban a Kner nyomda alkotói köréhez tartozott. Jellegzetes motívumai adták a 20. század első felében Gyomán készült könyvművészeti alkotások karakterét.

A kis emberke, aki a kor szokásai szerint vásárról vásárra vitte, és ponyván árulta portékáját (a könyvet) – ma is jó ismerősünk: a Kner Nyomda arculati jeleként találkozhatunk vele.

Az érvényesülésért nem verekedtem soha. Jöttek jó emberek, és rendelték nálam könyvet, bútort, lakást, házat, ahogy szomszédomban a nemes csizmadiánál papucsot, cipőt, csizmát.

Igyekeztem derekasan megfelelni a feladatnak... – írja Kozma Lajos őszinte szerénységgel. Kner Izidorral és Imrével 1917-ben ismerkedett meg és Imre egy évre rá (Selmezbányán) felkérte, hogy a nyomda számára tervezzen. Nemcsak illusztrál, sokkal inkább arculatot alkot: díszítő motívumai, amelyeket leginkább barokkosnak szokás nevezni, a könyvek dekor keretei és zárómotívumai, valamint számos szignetje – a kor technikai lehetőségei szerint vagy metszetekként vagy (utóbb, és ezek közül számos Haiman György révén a néhai Iparmű-

vészeti Egyetem grafikai műhelyében még fellelhető volt) galvanoklisék gyanánt kerültek a magasnymtatás szedett szövegei közé. Architektúrájuk jellegzetes, sajátosan erős és markáns, az art deco jegyeivel.

A Kner nyomda azonban nem csak (vagy főleg nem?) könyvkiadóként alakult. A napi megélhetést – különösen eleinte – környező vállalkozások és közgazgatás cégei számára készített, mai napig nem túl vonzó

tervezői feladatnak tartott formanyomtatványai jelentették. Ezek kivitelezésében azonban új minőséget hozott a nyomda. A szélesedő megbízói kör, a helyi társasági élet, és más (ma azt mondanánk, ephemera jellegű) alkalmi nyomtatványival is kiemelkedett a korabeli átlagból. Törekvésük tudatos és átgondolt volt.

Amíg a nyomda általános irányításában Kner Izidor (egészen 1930-ig) vezető szerepe kétségtelen, a bővülő kiadói tevékenységet Imre fia vállalta fel. Ezt a szerepet – a kultúra támogatását – a tulajdonosok

művészi elhivatottsága ápolta: Kner Imre a Magyar Bibliophil Társaság munkájában is szerepet vállalt, és a szép könyvek érdekében kezdeményezője volt az *Év öt legszebb könyve* verseny elindításának. Knerék a régi irodalmi értékek megőrzésén túl – a maguk módján, vagyis nyomdai lehetőségeik szerint – mecénásai voltak a magyar költészetnek. Jó barátsággal Balázs Béla és Szabó Lőrinc, József Attila és

Osvát Ernő iránt, akiknek könyveit kiadták. Míves tevékenységüket Kodály Zoltán levélben köszönte meg... Kozma Lajos szinte a legtöbb kötetben nyomot hagyott díszes iniciálékkal, szövegzáró motívumokkal vagy a borítót keretbe foglaló körzeteivel. Kicsit kilóg a sorból, s talán épp ezért, ezúttal – közeledvén az év vége – némi aktualitást kínáló német nyelvű fedéltokba rendezett 12 üdvözlőlapját bemu-

tató kollekcója, amely a gyomai Kner Múzeumban látható. Noha munkásságára Kozma-barokk jelző használatos, és ezt a könyvészeti munkáiban jól felismerhetjük, valójában (és részleteivel) a népi művészet (sőt a keleti kultúra) jegyei tárulnak közzeteiben. Bár grafikai tevékenysége igen dekoratív, itt, ezekben a postai feladásra készült képeslapoknál az illusztráció a domináns. Mégpedig alkalom szerint: ami

karácsonyi, ott gyermek a bölcsőben, karácsonyfa, vagy az ünnepkörhöz igazodóan (újévi jókívánságok) bőségszaru és ördög jelenik meg. Húsvétra szánt irtatlan nyula piros csizmás kandúr is lehetne, báránkját számtalan apró dekorációs elem (mint tavaszi réten a virág) öleli körül. A lapok alján kis szalagnyi sáv, girland (többségében a jellemző Kozma-motívummal), hogy a címzett nevét vagy üdvözle-

tünket beírassuk. Nem tudok a gondolattól szabadulni, hogy ezek a hercigiségek éppen azért ilyenek, mert a német igényekhez igazodott a grafikus. Nekem a 19. századi Heinrich Hoffman Struwwelpeter könyvecskéje jut eszembe, amely az engedetlen gyerekek különféle megbüntetését verses képekben meséli el. Vagy (igaz, csak némileg!) Wilhelm Bosch doktor vásott kölykei: Max und Moritz, akik kegyetlen csínyte-

véseikkel szomorítják meg az emberiséget. De ez nyilván egy téves reflex, hiszen itt csupa öröm látható, és ez így is van rendjén: békeesség a földön és az emberekhez jóakarát. Kozma Lajos könyvillusztrációi a bécsi szecessziót súrolják (és már nem nevezek meg senkit) – csak két könyvét említem, Révész Béla novellás és Ady Endre ínyenc verses kötetét. Fametszeteit külön tónusra tettem: ezek azok a munkái, amelyeket igazán szépnek tartok,

és stílusában rajzának finom részleteivel, arányaival a legkarakteresebb Kozma-grafikának érkezik az ex librisek mellett. Külön érdekesség, bár némi topográfiai fenntartásom azért lenne, ám az ünnep okán, (hogy tudniillik 125 éve született) ez feledhető – az építész irodájának átköltözésére készített alkalmi nyomata igazi csemege, vidám, fricskának is beillő invitáció, kiikszelt régi címmel, felhajtható füllel – info-design –, ahol a Dunapart,

a füstölgő sétahajó és a szöveg horizontális komponálása a technikai lehetőségeket ügyesen használja fel. Na ja, ama Palatinus ház még ma is létezik. Aki pedig az építész házaira kíváncsi, ajánlom, sétáljon el az Atrium moziig, melynek belső világa impozáns art deco alkotás. Bútorait pedig a Műcsarnok jubileumára emlékező kiállításain lehet megtekinteni.

Csak FELNÖTTEKNEK!

18 ÉVES A TYPOSZALON

A végtelen mércéje az idő.

PLATON

18 év nem a végtelen, inkább azt mondhatnánk, itt állunk a kor küszöbén. Innen még könnyű visszatekinteni, ha van hova és van mire...

Néhány napja a Da Vinci csatorna éjszakai műsorában láttam egy beszámolót arról, hogy a tengerparti üledék miként őrizte meg – szinte tökéletes épségben – egy őslény fossziliáit. Az egész csontvázát.

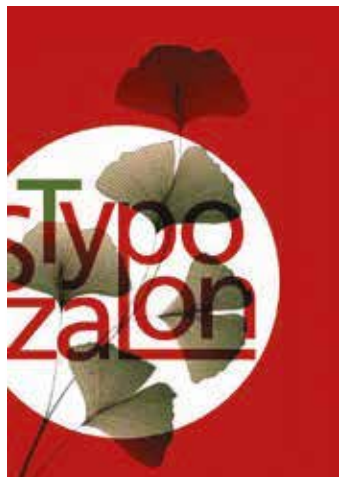
Banális történet: az iszapos partról (feltehetően legelészés közben) a tengerbe csúszott, megfulladt, az iszap belepte, s még a csontocskák közé is jutott a tengeri sóból, amely konzerválta.

Szép halál? Öröm az utókor-nak? Talán mégsem erre vágyunk, csak arra, hogy kifejezhessük gondolatainkat, hogy átadhassuk üzeneteinket – szövegben, képen. Szóval, hogy nyomot hagyjunk.

Neki (az őslénynek) sikerült: teljes testi valójában megtekinthető! Nemrég múlt százötven ... millió éves!

Az emberi társadalmak alkotta birodalmak nem tartottak 5-6 ezer évnél tovább. Kezdetben. Egyiptom óta uralmuk azonban egyre rövidült.

A 20. században már csak kb. 10 év jutott a harmadik birodalomnak. Bizakodjunk? Örüljünk ennek? Az idő relativitását

(a nyomot/jelet hagyunk emberi vágóával) jól fejezi ki az arecibói üzenet:

1974. november 16-án (vagyis immár 44 éve!) – bár Armstrong holdra szállása 5 évvel megelőzte – a Puerto Rico-i Arecibo kráterébe telepített amerikai rádióteleszkóppal, melynek csak az átmérője több mint 300 m (szóval a kor csúcstechnikája) – az emberiség a világba küldte üzenetét... az ún. Messier 13 halmaz felé. Információt a Földről, a Naprendszerrel és az emberiségről.

74. OLDAL

Bóza Evelin és Paul ter Wal,
Ratter Judit, Lehofer Sára

75. OLDAL

Král Balázs, Faltisz Alexandra,
Rozmann Ágnes

Szóval, hogy mi itt vagyunk.
Nagyszerű, bár kevesen emlé-
keznek erre!

Az üzenet 1679 bitből állt, ami
kb. 210 byte. Az 1679 két prím-
szám, a 23 és a 73 szorzata.

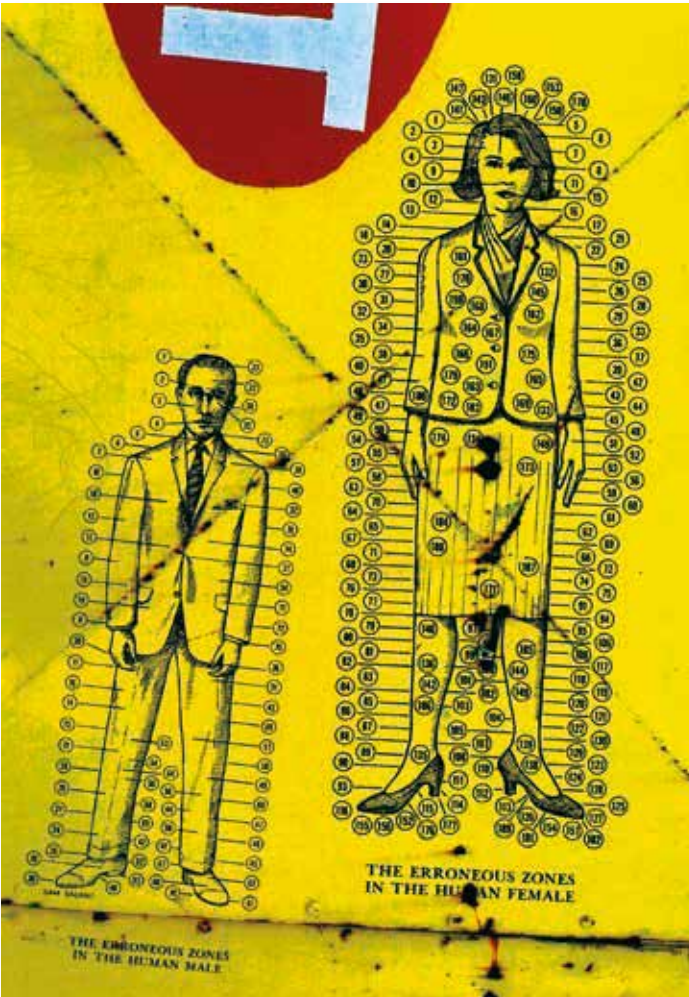
Az üzenet 23 oszlopból és 73
sorból áll, a másik megoldás
(hogy 73 oszlop és 23 sor) csak
értelmetlen zagyaságot ad,
nincs értelme. Több megoldás
tehát nem lehetséges.

Az üzenet továbbítása is éppen
1679 másodpercig tartott, és
csak egyszer küldték el, nem
ismételték meg.

Hét részben a következő fogalmakat kódolták:

1. a számok egy (1) és tíz (10) között,
2. a következő kémiai elemek rendszámait: hidrogén, szén, nitrogén, oxigén és foszfor, mivel ezek a DNS alkotóelemei,
3. A DNS nukleotidjaiban található cukrok és bázisok képletét,
4. A DNS-ben levő nukleotidok számát, és a DNS kettős spirál szerkezetének ábráját,
5. Az ember grafikus ábrázolását (szóval amilyenek mi vagyunk – de ezt most ne boncol-

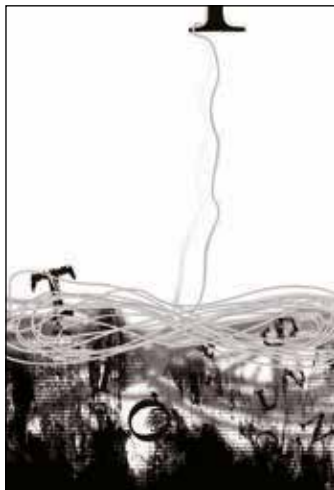

76. OLDAL

Árendás József,
Tooth Gábor Andor, Vass Tibor

77. OLDAL

Orgoványi Gábor, Pócs Ádám,
Simon Ilona, Maczó Péter

gassuk), egy átlagember testmagasságával és a Föld lakosságával,

6. Valamint a Naprendszerünk grafikáját,

7. az Arecibo rádióteleszkóp grafikáját az adóantenna impozáns méreteivel. Ennyi.

Az üzenetet Dr. Frank Drake és Carl Sagan írta. Ugyan ki emlékszik már rájuk?

De ne csináljunk hiúsági kérdést ebből. Az epizód lényege, amiért elmeséltem, az idő.

Ez a teleszkóp nem mozdítható, csak abba az irányba tud sugározni (senki sem lehet tökéletes).

Az üzenet pedig elment a Messier 13 halmaz felé (mint tudjuk, attól kicsit jobbra található a Kisherceg bolygója) – a távolság Földünkötől 25 ezer fényév! Nem idő, távolság. Azt mutatja meg, hogy a fénysebességgel számolva (amely 300 ezer km másodpercenként) milyen messze van az interstelláris cél. ... Az idő különben adott: 25 ezer év.

Na most, mint mondtam, ebből 44 év már eltelt... Ha megérkezik és csakis akkor, abban az 1679 másodpercben

lesz ott valaki ... (tudom, mobiltelefon – gondolnánk), szóval valaki, aki veszi az üzenetet, megérti és válaszolni is képes rá (nyomban!) akkor úgy 50 ezer év múlva, itt meghalljuk, mit üzentek: *Nyaszgem?*

– Nem-nem, ennél sokkal ünnepelesebbet és meghittebbet, hiszen nemsokára itt a karácsony...

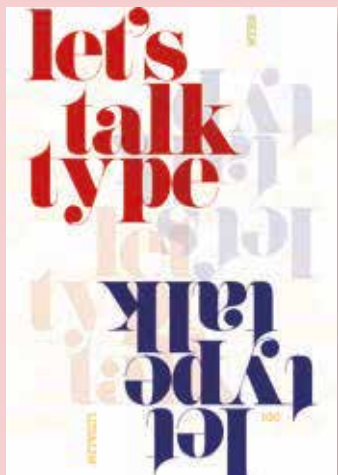
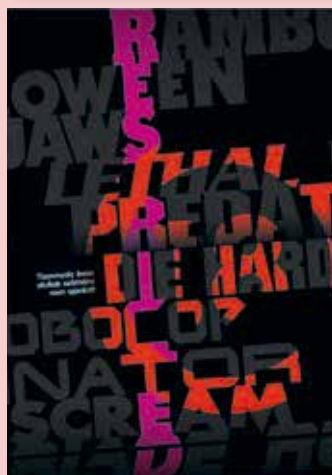
Tehát ott tartunk, hogy 18 év, vagyis 2000 (a mi mai időszámításunk szerint): akkor találták ki az Iparművészeti Egyetem tipós hallgatói, hogy

legyen egy Typoszalon. És lőn!
 Persze nem hét nap alatt. De
 működött. Évről évre kiállítások
 során mutatták be gondolataikat
 a tipográfia művelői.
 Most a felnőttek küszöbén úgy
 gondoltuk, legyen némi lát-
 ható summázata ennek. Egy
 igazi visszatekintés.
 A hely igazán ideális, a Szép-
 három Közösségi Tér valóban
 méltó, a házigazda, Pokorny
 Péter segítségével impozáns
 anyagot láthattak a kiállításra
 érkezők – s miénk a tér és idő.
 A Typoszalon tematikus kiállítá-
 sainak mintegy 800 posztere

közül 16 fős zsűri (ki-ki egymás-
 tól függetlenül) kiválasztha-
 tott ötvenet (vagy kevesebbet),
 amit számmal nevesített.
 Az összesítés adta végül azt a
 60 művet, amelyeket molinók-
 ra fűzve a nagyteremben lát-
 hattak. Nem témák és nem is
 kiállítási kronológia szerint.
 Mindegyik egy-egy sajátos
 alkotói üzenet. Reméljük, elérte
 célját és megértette a néző (az
 is, aki a prímszámokat esetleg
 nem ismeri). És akkor – egy pil-
 lanatra – úgy érezhetjük: nyo-
 mot hagyunk!
 A másik teremben (szeparé!)

Csak felnőtteknek – aktualitását a 18 év adta – címmel idei kollekciónk szerepelt. Ez a tematikus munkák sora, persze, kinek-kinek az idő releváns... Carpe diem!

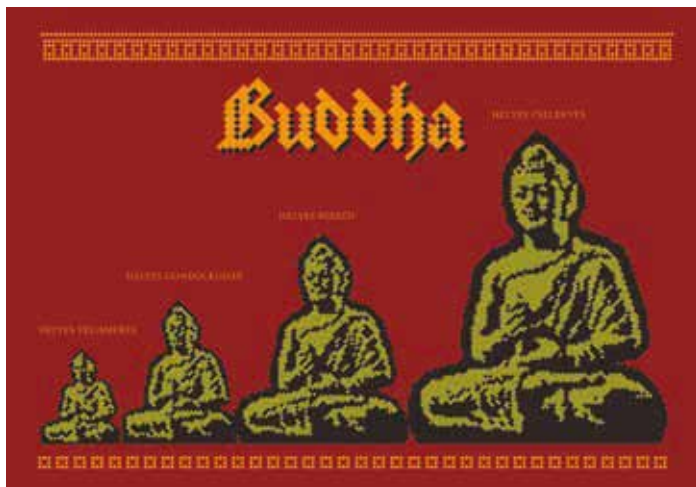
A Grafika a Grafikában cikkéhez most ezek közül válogattunk.

S hogy valami klasszikus tanulságos summázatot is adjunk (nem csak tipográfusoknak):

1. Sokat várj magadtól és keveset másoktól, ezzel sok bosszúságot megspórolhatsz.
2. Aki elkövet egy hibát és azt nem korigálja – egy második hibát is elkövet.
3. Gondolkozás nélkül tanulni hiábavaló, a gondolkozás pedig tanulás nélkül veszélyes.
4. Tudni, hogy mit tudunk, és tudni, hogy mit teszünk – az a tudás.
5. Olyan munkát válassz, hogy egész életedben ne kelljen dolgoznod – ajánlja Confucius.

Dolgoztunk ezért a kiállításért, s remélem – saját örömeire – mindenki talál benne valami figyelemre méltót.

A szöveg a megnyitó aktualizált változata. Maczó Péter

A 18 ÉV KIÁLLÍTÁSAIBÓL BEVÁLOGATOTT 60 POSZTER ALKOTÓI

Barka Ferenc · Bornemisza Rozi · Bózsa Evelin · Paul ter Wal · Czakó Zsolt · Faltis Alexandra · Faragó István · Farkas Anna · Gerendy Jenő · Gilicze Gergő · Gyárfás Gábor · Halasi Zoltán · Horváth Janisz Janiga Livia · Kalmár Dóra · Kaszta Dénes · Katyi Ádám · Kálmán Tünde · Kemény György · Kemény Zoltán · Kiss Ferenc · Kiss István · Kiss László · Král Balázs · Lehoczky Attila · Ligetfalvi Zsolt · Litványi János · Lőrincz Attila · Maczó Péter · Mátrai István · Náda Ferenc Pócs Ádám · Narr Vanessa · Orgoványi Gábor · Rozmann Ágnes Riba Hilka · Sándor László · Schubert Péter · Serfőző Péter · Simon Ilona · Sinka Anikó · Szabó Márton · Szamos Iván · Szőnyi György Tooth Gábor Andor · Turkovich György · Vass Tibor · Vass Zoltán Vasvári László Sándor · Vasvári Péter · Vincze Erika · Voronko Vera Zsemberi-Szógyártó Miklós

78. OLDAL

Falcsik Enikő, Vass Zoltán, Náda Ferenc, Bornemisza Rozi, Porpácz Zoltán, Kiss Ferenc, Riba Hilka

79. OLDAL

Szőnyi György, Sinka Anikó

TABLE OF CONTENT

- 3 *Viktória Faludi*: Dear Reader,
 4 *Viktória Faludi*: Lean in the print industry: Sz. Variáns Kft./Ltd.
 8 *Lajos Major*: AMI – Atelier Musée de l'imprimerie – a “living” museum of printing
 14 *Ákos Kolos Bardóczy, Edina Gabriella Tóth*: Self-critical corporations
 18 *Viktória Faludi*: Digital Innovation Centre of Konica Minolta has opened!
 20 *Viktória Faludi*: PNYME is 70 years old
 22 Keskeny Nyomda printing co.
 25 Daytime engineer schooling in Békéscsaba
 26 Marzek Kner Packaging Kft./Ltd.
 28 *Tamás Erdős*: Kner Nyomda Printing Zrt./closed shares co. in Gyoma
 31 The spiritual heritage of the Kners has been entered into the values depository of Békés County
 32 *István Aggod*: Dürer Nyomda printing co. ltd., Gyula
 34 *Attila Fazekas*: Box Print – FSD Packaging Kft./Ltd.
 36 *Zoltán Kovács I., Pál Tyirják, Katalin Tyirják*: Progresszív Nyomda Kft. printing co. ltd.
 38 *György Maczák*: Maczák “Works”
 40 *Miklós Balog*: Royal Nyomda Kft. printing co. ltd.
 42 *László Beregszászi*: Délkelet-Press Szolgáltató Kft. (Southeast Press Service Co. Ltd.
 44 *János Knyihár*: Kolorprint Nyomdaipari és Kereskedelmi Kft. (printing and trading co. ltd.)
 46 *Attila Rigler*: Reoproform Bt./limited partnership
 48 *Szilvia Bánfi*: Reference library of Imre Kner
 50 *Judit V. Ecsedy*: Book printing in Békés County
 64 Landscape format: the special format?
 65 Book recommendation
 66 *Béla Gécs*: Exhibition in Békéscsaba of products of mobile military printing units
 70 *Péter Maczó*: Greetings from Lajos Kozma
 74 *Péter Maczó*: For grownups only

INHALT

- 3 *Viktória Faludi*: Liebe(r) Leser(in)!
 4 *Viktória Faludi*: Lean in der Druckindustrie: Sz. Variáns Kft./GmbH.
 8 *Lajos Major*: AMI – Atelier Musée de l'imprimerie – ein “lebendiges” Museum des Druckens
 14 *Ákos Kolos Bardóczy, Edina Gabriella Tóth*: Selbstkritische Unternehmen
 18 *Viktória Faludi*: Digital Innovation Centre von Konica Minolta eröffnet!
 20 *Viktória Faludi*: PNYME ist 70 Jahre alt
 22 Keskeny Nyomda Druckerei
 25 Tagesfakultät für Ingenieurausbildung in Békéscsaba
 26 Marzek Kner Packaging Kft./GmbH
 28 *Tamás Erdős*: Kner Nyomda Druckerei Zrt./geschl.AG in Gyoma
 31 Das geistige Erbe der Kners wurde im Wertedepot des Komitats Békés hinterlegt
 32 *István Aggod*: Dürer Nyomda Druckerei AG, Gyula
 34 *Attila Fazekas*: Box Print – FSD Packaging Kft./GmbH
 36 *Zoltán Kovács I., Pál Tyirják, Katalin Tyirják*: Progresszív Nyomda Kft. /Druckerei GmbH
 38 *György Maczák*: Maczák-“Werke”
 40 *Miklós Balog*: Royal Nyomda Kft./Druckerei GmbH
 42 *László Beregszászi*: Délkelet-Press Szolgáltató Kft. (Südost Press Dienstleistungs-GmbH
 44 *János Knyihár*: Kolorprint Nyomdaipari és Kereskedelmi Kft. (Druck- und Handelsges.mmbH)
 46 *Attila Rigler*: Reoproform Bt./Kommanditgesellschaft
 48 *Szilvia Bánfi*: Imre Kners Fachbücherei
 50 *Judit V. Ecsedy*: Bücherdruck im Komitat Békés
 64 Querformat: das Spezialformat?
 65 Buchempfehlung
 66 *Béla Gécs*: Eine Ausstellung in Békéscsaba von Kriegs-Felddruckerei-Produkten
 70 *Péter Maczó*: Grüße von Lajos Kozma
 74 *Péter Maczó*: Nur für Erwachsene